Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ★ 11 январь 1969 йил, шанба ★ № 9 (14.172). ◆ Баҳоси 2 тийин.

ЛЕНИНЧА МЕҲНАТ ВАХТАСИДА

ПАХТАКОРЛАРГА ВИСТАВКА МУКОФОТЛАРИ

АНДИЖОН, («Совет Ўзбекистони» мухбири). СССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасининг Бош комитети 1968 йилда виставкада қатнашиб, катта муваффақиятларга эришганликлари учун Андижон область пахтакорларидан бир группасини мукофотлади.

Избоскан районидаги «Андижон» колхозига виставканинг биринчи даражали диплому берилди. Бу колхоз 1968 йилда Андижон областида энг юқори кўрсаткичга эришди. Ҳар гектар ердан 37,2 центнердан хирмон кўтарди. Сут, жун, пилла топшириш планларини 125-154 процентдан га етказиб бажарди. Колхоз раиси Одилбек Давроновга виставканинг олтин медали ва 200 сўм пул мукофоти берилди. Шу колхознинг бригадири Холдор Ҳамроқулов эса кумуш медаль ва 100 сўм пул билан мукофотланди.

Избоскан районидаги «Интернационал» колхозининг машҳур теримчиси, Улуғ Ватан урушининг инвалиди, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Исомиддин Арабов олтин медаль ва 200 сўм пул, шу райондаги «Правда» колхозининг теримчиси Ҳ. Абдуллаева, «Гулистон» колхозининг бригадири Ш. Эргашев ўртоқлар кумуш медаль билан тақдирланди.

Ленин районидаги Ильич номли, «Ўзбекистон» колхозларининг механик-ҳайдовчилари Ҳафиз Полвонов, Обид Акбаров ўртоқлар ҳам виставканинг олтин ва кумуш медалларини олишга муваффақ бўлдилар.

Мукофотланганлар орасида Балиқчи, Бўз, Қўрғонтепа, Москва, Андижон районларининг пахтакорлари ҳам бор.

А. ҚУРОНБОЕВ.

„ВЕНЕРА–6“ ПАРВОЗИ

ТАСС АХБОРОТИ

ПЛАНЕТАЛАРАРО ЯНГИ «ВЕНЕРА–6» АВТОМАТ СТАНЦИЯСИ ПАРВОЗДА

Венера планетасини тағин ҳам тўлиқ ўрганиш ва унинг тўғрисида катта ҳажмдаги илмий маълумотлар олиш мақсадида Совет Иттифоқида 1969 йил 10 январь куни Москва вақти билан соат 8 дан 52 минут ўтганда планетлараро «Венера-6» автомат станцияси учирилди.

«Венера-6» станцияси 1969 йил 5 январда учирилган «Венера-5» станцияси билан биргаликда илмий тадқиқотлар ўтказади. «Венера-6» автомат станцияси «Венера-5» станцияси каби планетанинг тунги томони атмосферасига оҳиста қўниши лозим. Планеталараро иккита станциянинг биргаликдаги парвози планетанинг турли районларидаги атмосфера параметрларини аниқлаш имконини беради.

«Венера-6» станцияси Венера планетасига 1969 йил май ойининг ўрталарида етиб боради.

Планеталараро автомат станциянинг вазни учирувчи ракетанинг сўнгги босқичидан ташқари — 1130 килограмм. Планеталараро «Венера-6» автомат станциясининг ичида Владимир Ильич Ленин барельефи ва СССР Давлат гербининг тасвири туширилган Совет Иттифоқи байроқчалари бор.

«Венера-6» автомат станциясини парвозининг гелиоцентрик траекториясига чиқариш схемаси «Венера-5» станциясини ана шу траекторияга чиқариш схемасига ўхшашдир.

Планеталараро «Венера-6» станцияси парвозининг ҳисоблаб қўйилган траекториясига чиқди. Станция билан 922, 763 мегагерц частотада радио алоқаси ўрнатилиб, илмий маълумотлар қабул қилиб олинмоқда. Станциянинг планетага аниқ парвоз қилиб боришини таъминламоқ учун станция парвози траекториясини тўғрилаб қўйиш кўзда тутилмоқда.

1969 йил 10 январь соат 14 да «Венера-6» станцияси ердан 65,6 минг километр масофада ер сатҳининг координатлари шарқий узунликнинг 98 градус 47 минути ва шимолий кенгликнинг 17 градус 41 минути билан ўлчанувчи нуқтаси тепасида учиб борар эди.

Шу пайт «Венера-5» станцияси Ердан бир миллион уч юз тўқсон бир минг километр масофада учиб бораётган эди.

Телеметрия маълумотларига кўра, «Венера-5» ва «Венера-6» станциялари ичидаги аппаратлар нормал ишлаб турибди.

Планеталараро автомат станцияларнинг парвози йироқ космик алоқа марказидан бошқарилиб турибди.

Олинаётган маълумотлар координациялаш ҳисоблаш марказида ишлаб чиқилмоқда.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ОКТЯБРЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ АМАЛДА

ЯНГИ СОВХОЗ РЕЖАЛАРИ

Ўзбекистон партия ва ҳукуматининг қарори билан Қорақалпоғистон АССРнинг Беруний районида ҳам янги совхоз ташкил этилиши кўзда тутилган эди. Маҳаллий партия, совет ташкилотлари янги Охунбобоев номли совхоз тузишни жадаллаштириб юбордилар. Хўжаликнинг бу йилги плани ва етиштириши лозим бўлган маҳсулоти белгилаб берилди. Шу билан бирга, келгусидаги тараққиёт планлари ишлаб чиқила бошлади.

Охунбобоев номли совхоз Беруний районидаги Беруний номли совхознинг Калинин номли «Социализм», Охунбобоев номли ва бошқа бўлимлари базасида вужудга келди. Совхоз ишчилари 1969 йил баҳорида 1000 гектар майдонга чигит экадилар. Дастлабки йилиёқ гектар бошига камида 25 центнердан пахта етиштириш кўзда тутилмоқда. Шунингдек, 1100 гектар ерга шоли экилиб, гектаридан 40 центнердан ҳосил олинади.

Шу кунларда хўжаликда дала ишлари кучайтириб юборилди. Янги сув шохобчалари қазиш ва ариқ-зовурларни тозалаш тугалланай деб қолди. Экин майдонларининг ҳар гектарига 10 тоннадан маҳаллий ўғит солинмоқда. Совхоз ихтиёрига топширилган қишлоқ хўжалик машиналари ремонти жадал давом этмоқда. Бўлимлар, бригадалар ишчи кучи ва техника билан тўла-тўкис таъмин этилмоқда.

Айни вақтда совхоз марказини магистрал йўл билан боғлайдиган тош йўл қурилиши бошлаб юборилди. Ишчи ва хизматчилар, мутахассислар учун уй-жойлар ҳамда маданий-маиший объектлар қурилишига киришилди. Барча тадбирлар аниқ белгиланган режалар асосида амалга оширилмоқда.

Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Ўзбекистонда пахтачиликни ривожлантириш учун қизғин кураш бормоқда. Асрлар бўйи фойдаланилмаётган бўз ва қўриқ ерлар жадаллик билан ўзлаштирилиб, қишлоқ хўжалиги оборотига киритиляпти. Марказий Фарғона ерларини ўзлаштириш учун бораётган ҳаракатда «Андижанводстрой» трестининг биринчи механизациялашган кўчма колоннаси коллективи пешқадамлик қилмоқда. Механизаторлар ўтган йили 900 гектардан кўпроқ ерни ўзлаштириб, халқ хўжалиги хизматига бердилар. Бу йил ҳам тахминан шунча ер ўзлаштирилади. Ҳозир механизаторлар коллективи Андижон областининг Бўз райони территориясида ишламоқда. Суратда: Бўз районида янги ерларни ўзлаштириш пайти.

Р. АШУРОВ фотоси (ЎзТАГ).

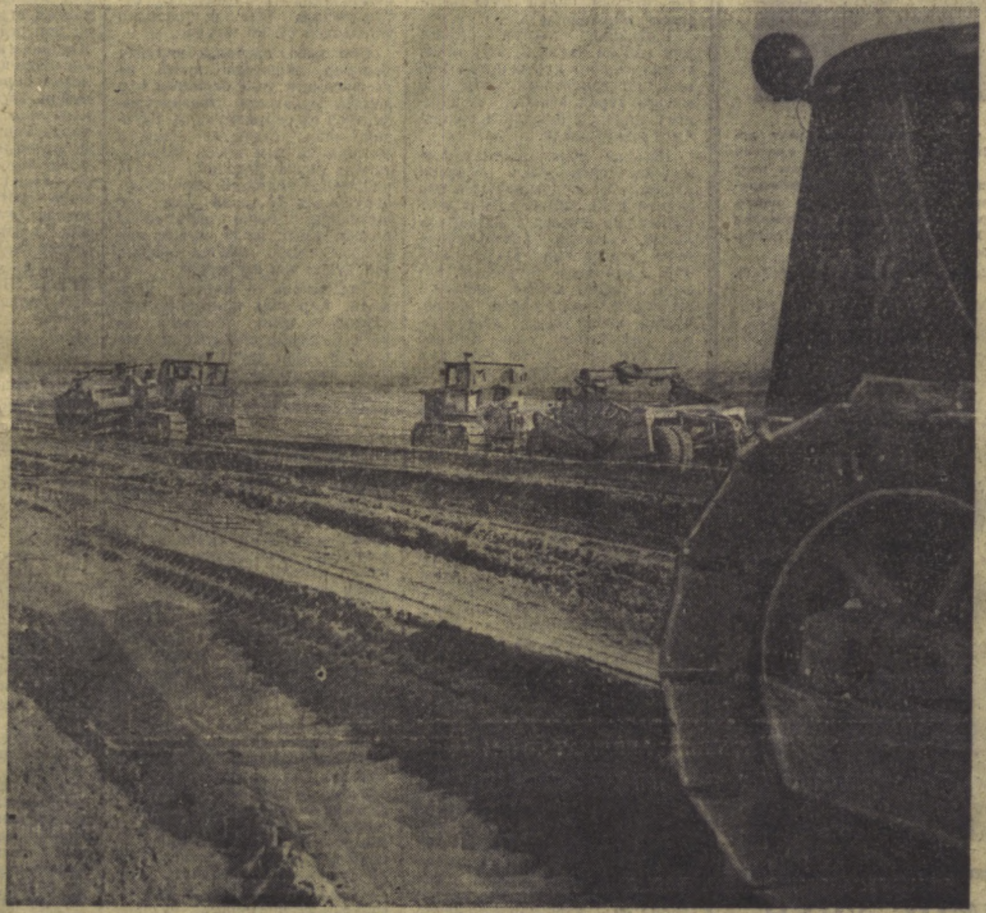

ЧЎЛ УЙҚУСИ БУЗИЛДИ...

Митан посёлкасидан чиқиб бир оз юргач кенг чўл бошланади. Митан Қушрабод магистрал йўли шу чўлни кесиб ўтган. Чўлдан ўтган — кетганлар: «қани сув бўлса, тупроғи унумдор бу ерларда пахта етиштирилса» деб ҳавас қилардилар. Дарҳақиқат, сув бўлса қанчадан-қанча пахта етиштириш мумкин эди. Мана, энди асрлар бўйи қақраб ётган чўлга ҳужум бошланди. Бульдозер, скрейпер ва экскаваторларнинг шовқин-сурони ҳамма ёқни тутиб кетди. Экскаваторчилар канал қазишяпти, бульдозерчилар билан скрейперчилар ер текислашяпти. Бир группа кишилар эса суғориш шохобчаларини барпо этишяпти.

Механизациялашган кўчма колоннанинг азамат экскаваторчилари, бульдозерчи ва скрейперчилари оз вақтда кўп миқдорда тупроқ ишларини бажардилар. Уларнинг ташаббус кўрсатиб ишлашлари туфайли Янгикент массивининг қоқ ўртасидан ўтган янги канал тайёр бўлди. Канал атрофида узунлиги 15 километрдан кўпроқ суғориш шохобчалари қазилди. Каналнинг Чимқўрғон участкасида айниқса катта ҳажмдаги тупроқ ишлари амалга оширилди. Бу ердаги баландлиги 38 метрдан иборат тепалик тупроғининг бағри тилиниб канал йўли очилди. Тепаликни кесиб ўтган каналнинг икки томони бетон билан мустаҳкамланди.

Кўп вақтдан буён қақраб ётган чўлнинг уйқуси бузилди. Чўлда «Меҳнат-роҳат», «Правда», «Иттифоқ», Куйбишев номли колхозлар ва Свердлов номли совхознинг айрим бригадалари базасида ташкил топган «Янгикент» пахтачилик совхозининг тракторчилари механизациялашган кўчма колонна коллективига қўшилдилар. Кўплаб ер текисловчи, ариқ қазувчи машиналар, тракторлар тинимсиз ишлаб турибди. Массивда текисланган ерлар пешмапеш ҳайдаляпти.

— Халқимиз айтганидек, ер хазина, сув-гавҳар. Қаерда сув бўлса ўша жойда ҳаёт гуллаб яшнайди. — дейди «Янгикент» совхози 2-бўлимининг бошқарувчи Ҳусан Ҳакимов. — Бизнинг бўлимимиз бу йил 500 гектар ерда пахта етиштиради. Бунинг 347 гектари янги ер. Янги ўзлаштирилган ерда деҳқончилик қиладиган Омон Эргашев, Рауф Жуманов ўртоқлар бошлиқ бригадаларнинг пахтакорлари бу йил гектаридан 20 центнердан ҳосил етиштиришни мўлжалламоқдалар. Комплекс механизациялашган бригаданинг бошлиғи Рауф Жуманов ҳам бригадага раҳбарлик қиляпти, ҳам текисланган ерларни ҳайдаяпти. У янги ердан ҳозиргача ҳайдаган майдон 30 гектардан ошди.

«Янгикент» совхози 1969 йилда 2000 гектар ерда деҳқончилик қилиши, шундан 1220 гектарида пахта етиштириши керак. Илгари чорва моллар боқилган бу ерлар маҳаллий ўғитга бой, унумдор. Илгари экин экилиб келган ерлар ҳайдаб бўлинаёзди. Массивда текисланган янги ердан 700 гектарини ҳайдашга киришилди.

Совхознинг истиқболи порлоқ. Ҳар йили кўплаб янги ер ўзлаштирилади. Беш йилликнинг охирида хўжаликда пахта майдони 2000 гектарга, 1971 йилга бориб эса 3050 гектарга етказилади. Совхознинг умумий экин майдони келажакда 8200 гектарга етади. Шу муносабат билан янги ерларни ўзлаштириш ва ишга солиш тадбирлари белгилаб чиқилди. Мутахассисларнинг маслаҳати билан тупроқ карталари тузилди. Унда чўлнинг тупроқ шароити, неча гектар ерга пахта, беда, сабзавот экиш, қанча майдонда боғ ташкил этиш лозимлиги белгилаб олинди.

Янги совхоз малакали кадрлар билан таъминланяпти. Тажрибали агроном Мамаюсуф Эшмуродов совхоз директори. Мирзачўлда ишлаб тажриба орттирган Михаил Абрамович Измаилов бош агроном, олий маълумотли Абдулла Баҳромов бош инженер, Қаҳрамон Суюнов инженер — ирригатор қилиб тайинланди. Ҳусан Ҳакимов, Абдулла Арабов, Сайдулла Исломов, Хайдар Оқбоев ўртоқлар бўлим бошқарувчилари бўлиб ишламоқдалар. Ҳар бир бўлимга идора, машина — трактор парки учун бинолар ажратиб берилди.

Янги совхозга «Узсельхозтехника»нинг Каттақўрғон, Нарпай ва Хатирчи район бирлашмалари кўмаклашмоқда. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги кўрсатмасига мувофиқ ана шу районлардаги совхозлар ҳам катта ёрдам бермоқдалар. Яқинда «Янгикент» совхози кўплаб турли хил техника, шу жумладан 10 та янги ҳайдов ва 20 та чопиқ трактори, 30 та культиватор, 30 та чигит экадиган сеялка олди. Министрлик совхозга «Ўзбекистон» маркали 10 та пахта териш машинаси юбормоқчи.

— Янги хўжалигимиз маркази ҳисобланган Чақар қишлоғига, — деди совхоз директори Мамаюсуф Эшмуродов. — электр линияси келтирилди. Биз биринчи навбатда кўплаб жамоат бинолари, уй-жойлар қуришни мўлжалламоқдамиз.

Л. ЭРГАШЕВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ГЎШТ ТАЙЁРЛАШ ЙИЛЛИК ПЛАНИ БАЖАРИЛДИ

НАМАНГАН («Совет Ўзбекистони» мухбири). Беш йиллик топшириқларини муддатидан олдин бажариш ва доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб совғалар билан кутиб олиш учун бошланган умумхалқ мусобақасига қўшилган Уйчи районидаги «Қизилровот» совхозининг чорвадорлари янги йилнинг бошидаёқ зафар қучдилар. Совхознинг сўзи билан иши бир бўрдоқибоқарлари гўшт тайёрлаш ва давлатга сотиш йиллик планини бажарганликлари ҳақида рапортга имзо чекдилар. Тайёрлов пунктларига 50 тоннадан зиёд семиз гўшт етказиб берилди.

Бу улкан муваффақиятни қўлга киритишда Тўра Жўраев, Тоштемир Низомов, Умарбек Шарифбоев сингари бўрдоқибоқарларнинг ҳиссаси айниқса салмоқли бўлди. Улар боққан бўрдоқиларнинг ҳар бири 260-280 килограммга етказиб гўшт берди. Совхозда гўшт топшириш давом этмоқда.

А. МАДУМАРОВ.

ҚУДРАТИ ОРТАЁТГАН КОРХОНА

Наманган консерва заводида янги техника ва илғор технологияни жорий этишга катта аҳамият берилияпти. Консервачилар янги йилнинг дастлабки кунларида томат ишлаб чиқарадиган иккинчи линияни монтажлаб бўлдилар. Мана шу линия фойдаланишга топширилгач, ҳар кеча-кундузда 180 тонна помидорни қайта ишлай олади.

Шу йилнинг ўзида заводда 2 та технология линияси ишга туширилади. Бу линиялар ўрик ва шафтолидан шарбатлар ҳамда компотлар тайёрлаб берадиган бўлади. Қурилаётган 3 та технология линияси ишга туширилганидан сўнг корхонада маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми ҳозиргига қараганда 1,5 баравар ортади.

КПСС ДЕЛЕГАЦИЯСИ Австриядан қайтиб келди

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов (делегация раҳбари) ва КПСС Москва область комитетининг иккинчи секретари В. С. Папутинлардан иборат составда Австрия Компартиясининг XX съездида қатнашган КПСС делегацияси 9 январда Москвага қайтиб келди.

Внуково аэродромида делегацияни КПСС Марказий Комитетининг секретари Б. Н. Пономарев, КПСС Марказий Комитетининг аъзолари Ё. С. Насриддинова ва Р. Қурбонов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Нишонов, КПСС Марказий Комитети ва КПСС Москва область комитетининг масъул ходимлари кутиб олдилар. (ТАСС).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА УЧРАШУВ

КПСС Марказий Комитетида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари М. А. Суслов, КПСС Марказий Комитети секретари Б. Н. Пономарев, КПСС Марказий Комитети халқаро бўлим мудирининг ўринбосари В. В. Загладинлардан иборат составдаги КПСС делегацияси билан Германия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Макс Рейман бошлиқ Германия Коммунистик партияси делегацияси учрашди.

Учрашув тўғрисидаги ахборотда бундай дейилади: КПСС ва Германия Коммунистик партияси делегациялари халқаро аҳволнинг энг муҳим масалалари ва жаҳон коммунистик ҳаракатининг актуал проблемалари юзасидан фикрлашиб олдилар, шунингдек ҳар иккала қардош партия ўртасидаги муносабатларни янада ривожлантириш масалаларини муҳокама қилдилар.

КПСС ва Германия Коммунистик партиясининг вакиллари шуни қайд қилдиларки, империалистик доиралар халқаро кескинликни авж олдиришни давом эттирмоқдалар, қуролланиш пойгасига зўр бермоқдалар, социализм мамлакатларига қарши, жаҳон демократик ва миллий озодлик ҳаракатига қарши қўпорувчилик ишларини кучайтирмоқдалар. рўй берган вазият тинчлик, миллий озодлик ва социализм кучларининг ғоят ҳушёр бўлиб, империализмга қарши курашдаги ҳаракатларини мувофиқлаштириб олиб боришларини талаб қилади.

КПСС ва Германия Коммунистик партияси Вьетнам халқининг қаҳрамонона кураши билан бирдам эканликларини яна бир марта изҳор қиладилар Улар Вьетнам Демократик Республикаси ҳукумати ва Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронтининг позициясини қўллаб-қувватлайдилар. АҚШ ҳукуматидан Вьетнам халқига қарши агрессияни тўхтатишни қатъий талаб қиладилар.

Ахборотда қуйидагилар таъкидлаб ўтилади: КПСС ва Германия Коммунистик партияси араб мамлакатлари халқларининг Исроил агрессияси оқибатларини бартараф қилиш ва Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик кенгашининг 1967 йил 22 ноябрь резолюцияси асосида Яқин Шарқ танглигини тугатиш йўлидаги кураши билан бирдам эканликларини билдирадилар.

Делегациялар Ғарбий Германия реваншчи ва милитарист доираларининг сиёсати ҳамда ҳаракатлари Европада кескинликнинг сақланиб қолишида асосий омил бўлиб қолаётганлигига эътиборни жалб этдилар. Ҳар иккала партия Германия Федератив Республикасида янги нацистлар хавфи кучайиб бораётганлигига алоҳида эътибор беради.

КПСС вакиллари Ғарбий Германия коммунистларининг ва Ғарбий Германиядаги яхши ниятли ҳамма кишиларнинг тинчлик, демократия ва социал тараққиёт учун олиб бораётган кураши билан бирдам эканликларини изҳор қилдилар. Ҳар иккала партия Германия Коммунистик партиясининг тақиқланишини бекор қилишни қатъий талаб этади.

КПСС ва Германия Коммунистик партиясининг делегациялари Чехословакияда социализм позицияларини янада мустаҳкамлаш зарур эканлигини таъкидладилар. Бу эса бутун социалистик ҳамдўстликнинг Европада хавфсизлик ва тинчлик ишининг манфаатларига мосдир. Улар Чехословакия Компартиясининг ЧКП Марказий Комитети ноябрь ва декабрь пленумлари қарорларини амалга оширишда муваффақият қозонишини чин кўнгилдан тилайдилар.

Ҳар иккала делегация шуни таъкидладики, жаҳон реакциясига, Америка ва Ғарбий Германия империализмининг агрессив ниятларига қарши курашда жаҳонни урушдан қутқаза оладиган, империализмнинг халққа қарши қаратилган планларига зарба бера оладиган асосий куч бўлмиш жаҳон коммунистик ва ишчилар ҳаракатини янада жипслаштиришга эришиш ғоят муҳимдир. КПСС ва Германия Коммунистик партияси коммунистик ва ишчи партияларининг бўлажак кенгаши барча коммунистик ва антиимпериалистик кучларнинг жипслигини мустаҳкамлаш ишида муҳим роль ўйнайди, деб ҳисоблайдилар ва бу кенгашни муваффақиятли ўтказиш учун қўлларидан келган ҳамма чораларни кўришга тайёр эканликларини билдирадилар.

Германия Коммунистик партиясининг делегацияси Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг тинчликни сақлаш ва халқаро реакциянинг агрессив мақсадларини фош қилиш учун, жаҳон коммунистик ва ишчилар ҳаракатини мустаҳкамлаш учун курашга қўшган ҳиссасига юксак баҳо берди.

КПСС Марказий Комитетидаги учрашув, деб таъкидланади ахборотнинг охирида, тўла ҳамжиҳатлик, самимият ва дилкашлик вазиятида ўтди.

БУГУН ЮБИЛЕЙ ОБЪЕКТИДА

ҚИЗҒИН ИШЛАР

...В. И. Ленин номли Марказий музейнинг Тошкентдаги филиали деган сўзларни бугунги кунда бинокорлар ва олимларнинг иш ҳужжатларида кўриш мумкин. Бинокорлар ҳам, олимлар ҳам шитоб билан ишлашмоқда. Белгиланган қисқа муддатда улгуриш учун бино битишини кутмасдан музей залларини жиҳозлаш юзасидан қилинадиган тайёргарлик ишлари ҳозироқ олиб борилмоқда.

Марказий музей филиалининг директори, тарих фанлари доктори профессор Туроб Жўраев УзТАГ мухбири билан қилган суҳбатда Тошкент филиалининг ишлари тўғрисида гапириб берди.

— Нима ишлар қилинди? Музей ходимларининг яқин вақтдаги режалари қандай?

— Ҳали гапиришга вақт эрта, — деб гап бошлайди Т. Жўраев. Лекин иш бошлаб қўйилди, бизнинг сўровимизга кўра Москвада экспонатларнинг дастлабки фотонусхалари кўчирилди. Ҳозир икки мингга яқин нусха йиғилди, нусха кўчириш ҳамон давом этмоқда. А. М. Коник бошчилигидаги бир группа тошкентлик рассомлар Марказий музейда қаттиқ ишламоқдалар — экспозицияларимизнинг эскизларини тайёрлашмоқда. Таниқли совет ҳайкалтароши, СССР халқ рассоми Н. В. Томский доҳийнинг улуғвор монументини яратишга киришди. Бу монумент музей биносининг марказида қад кўтаради.

— Музейга келувчилар нималарни кўрадилар?

— Экспозицияларнинг қиёфаси асосан аниқланиб бўлди. Улар икки қаватда жойлашган 18-20-зални эгаллаб, Марказий музейга келувчилар олдида кўринадиган манзарани қарийб тамомила такрорлайди. Ильичнинг революцион ва илмий фаолияти, унинг ўлмас ғоялари улуғворлиги чуқур илмий асосда кўрсатилади. Экспозицияларда собиқ Туркистон ўлкаси меҳнаткашларининг тақдири тўғрисида В. И. Ленин ғамхўрлигини акс эттирувчи материаллар, Ўзбекистонда ленинча миллий сиёсат тантанасини кўрсатувчи ҳужжатлар кўзга кўринарли ўрин эгаллайди. Бу материаллар Ильич тўғрисидаги умумий ҳикояга узвий боғланиб кетади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги партия тарихи институтида, партия ва давлат архивларида «маҳаллий» экспонатлар танланмоқда. Музей дирекцияси бу ишда Тошкент, Самарқанд, республикамизнинг бошқа шаҳар ва қишлоқларининг аҳолиси, Ўрта Осиёдаги революцион ҳаракат ветеранлари актив қатнашадилар, деб умид қилади. Баъзи ўртоқларда биз учун зўр қизиқишга сазовор бўлган ҳужжатлар — фотосуратлар, Ленин асарларининг дастлабки нашрлари, нодир газета ва варақа нусхалари сақланиб қолганлиги шубҳасиздир. Биз коллекциямиз мана шулар ҳисобига тўлади деб ишонамиз.

Ҳозирги вақтда Марказий музей Тошкент филиалининг муфассал тематик экспозиция плани тузиб чиқилмоқда. Бу ишга профессорлардан К. Е. Житов, Р. Х. Аминова, М. Ғ. Ваҳобов, М. Х. Назаров ва республикамизнинг бошқа таниқли олимлари жалб қилинган.

— Москвада Ильич билан танишиш Марказий музейни кўриш билан чекланиб қолмайди. Доҳий ҳақидаги ҳикоя эсдалик жойларни кўздан кечириш билан давом эттирилади. Хўш, Тошкентда қандай бўлади?

— Бизнинг Тошкент мемориалимиз бир қанча ҳолларда Марказий музей доирасидан ташқарига чиқади. Бизнинг музейимизда В. И. Лениннинг иш кабинети ҳам кўрсатилади. Москвалик мутахассислар бу мураккаб вазифани амалий ҳал қилишга киришдилар. Тошкентликлар Горкида Ильич вафот этган хонани ҳам кўрадилар. Доҳийнинг юраги уришдан тўхтаган каровот ёнида қўқонлик усталар Владимир Ильичга ҳадя этган ўйма курси қўйилади. Бу нодир экспозициялар рўйхатини давом эттиравериш мумкин.

— Музей биноси қачон безатила бошлайди?

— Бинокорлар яқин орада иморатнинг айрим узелларини бизга тайёрлаб берадилар, деб ўйлаймиз. Ушанда бинонинг тамоман битказилишини кутиб турмай, унга музей ходимлари кириб борадилар, Бинокорлар кетидан рассомлар ва бошқа мутахассисларимиз ўзига хос конвейер тарзда иш бошлайдилар. Албатта, бу конвейер кино зали ва катта кутубхона жойлашадиган биринчи қаватдан бошланади.

1970 йилнинг апрелида В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиали дарвозаларини очади. Музей Ильич туғилган куннинг юз йиллигига яхши совға бўлади.

Самарқанд шаҳридаги «Ҳужум» шойи тўқиш фабрикасида улуғ доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига олинган мажбуриятларни муваффақиятли адо этиш учун кураш мусобақаси кенг қулоч ёймоқда. Шойи тўқувчиларнинг кўпчилиги смена топшириқларини ҳар куни ортиғи билан бажаришга эришмоқда ва нуқул аъло сифатли маҳсулот бермоқда. Юқоридаги суратда илғор тўқувчи, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Фароғат Хўжаева. Пастда Ленин орденли ишчи Зинаида Норбекована кўриб турибсиз

Р. Шамсутдинов фотолари. (ЎзТАГ).

ТАВСИЯНОМА ҲАҚИДА ЎЙЛАР

МУЛОҲАЗА, МУҲОКАМА, МУНОЗАРА

Киши нима учун бошланғич партия ташкилотига партия сафига қабул қилинишини сўраб ариза ёзади, коммунистлар билан бир сафда, бир мақсад йўлида хизмат қилиш хоҳишини билдиради? Ахир, коммунист бўлиш кишига ҳеч бир имтиёз бермай, балки катта масъулият юклайди-ку!

Равшанки, партия сафига уни ғоявий эътиқод, эзгу ният, коммунистлар курашаётган ишнинг энг адолатлиги, улар зиммасига тарих юклаган вазифанинг нақадар буюклиги тушунчаси олиб келади.

Шундай. Коммунистлар порлоқ ақл-идрок эгаси, иродаси кучли, илмий дунёқарашга эга бўлган кишилардир Улар меҳнаткашлар оммасига раҳбарлик қилиб, Октябрь революциясининг ғалабасини таъминладилар. Янги ҳаёт қурилиши йўлида учраган ҳамма қийинчиликларни мардонавор енгиб, комил ишонч билан халқимизни коммунизм сари бошлаб бормоқдалар. Шунинг учун ҳам уларнинг халқ ичидаги обрўси йил сайин ўсиб бормоқда.

В. И. Ленин васиятига содиқ бўлган партия ўз сафига қабул қилинаётганлар олдига катта талаблар қўйгани ҳолда, ишчилар, колхозчи деҳқонлар ва зиёлиларнинг энг илғор, энг онгли ва интизомли қисмини танлаб олиш принципига қатъий амал қилмоқда. Тоқи, ўз тақдирини партия тақдири билан боғлаган ҳар бир коммунист кекса авлоднинг бой революцион ва жанговар анъаналарига содиқлигини амалда кўрсата олсин ва коммунист деган муқаддас номни она сутидай пок сақласин. Чунки партиянинг тақдири оқибатнатижада партияга кимлар аъзо бўлаётганига боғлиқдир.

Партия аъзолигига ёки партия аъзолигига кандидатликка қабул қилинаётганларнинг ишчанлик ва сиёсий сифатларига алоҳида талаб қўйилади. КПСС Уставида шундай жумлаларни ўқиймиз. **«Рекомендация берувчилар рекомендация қилинган кишиларнинг сиёсий, ишчанлик ва ахлоқий сифатларига берилган характеристиканинг объективлиги учун партия ташкилотлари олдида жавобгардирлар»**. Дарҳақиқат, партияга кираётган ҳар бир кишидан албатта рекомендация талаб қилинади. Худди шу пайтда у ҳамкасблари ва дўстларига рекомендация сўраб мурожаат қилади Ана ўшанда тавсиянома берувчи мазкур шахснинг ишчанлик ва сиёсий сифатларини характерловчи рекомендация тақдим этади. Агар лозим топса, унинг ишдаги ютуқларини қайд қилиш билан бирга камчиликларини ҳам ё оғзаки, ёки тавсиянома̀да ёзиб, рўй-рост кўрсатади. Ҳар икки ҳолда ҳам бунинг умумпартия иши учун катта аҳамияти бор. Чунки «бетга айтганнинг заҳри йўқ» деганларидай, партияга кирувчи кандидатлик муддатини ўташ даврида ўзидаги мавжуд нуқсон ва камчиликларни тугатади, бутун умрида ўша кишилардан миннатдор бўлиб юради

Сир эмас, партияга кирувчи ҳар бир кишининг ҳаёти ва фаолияти унга берилган ҳар қандай мукаммал тавсияномадан бой ва сермазмундир. Шундай экан, батафсил ёзилган тавсиянома ҳам инсон фаолиятининг барча томонини қамраб ололмайди. Аслида, тавсиянома берувчидан бу талаб ҳам қилинмайди. Лекин масаланинг бошқа, аммо жуда муҳим ижтимоий-сиёсий томони борки, гап худди ана шу ҳақда.

Тавсиянома — партия ҳужжати. Ҳар бир коммунистнинг таржимаи ҳоли, анкетаси ва унга берилган тавсиянома бамисоли унинг ҳаёти ва фаолиятини акс эттирувчи кўзгудир. Лекин бунда тавсияноманинг роли ва салмоғи катта. Чунки унда киши ҳақида бошқаларнинг фикри акс этган бўлади. Шунинг учун ҳам КПСС Уставида тавсиянома берувчилар олдига масъулиятли талаблар қўйилгани бежиз эмас. Партияга ўтиш учун берилган тавсиянома, маълум маънода, шу кишининг замонамизнинг баркамол вакили, жамиятимизнинг актив қурувчиси эканлигига берилган кафолатдир. Шундай экан, қаерда тавсияномалар объектив, холисона берилса, ўша ерда партия ташкилотининг жанговарлиги, ишчанлиги ва одамлар орасидаги обрўси ошаверади.

Маълумки тавсияномаларнинг намунавий андозаси ишлаб чиқилмаган, бунга эҳтиёж ҳам йўқ. Чунки ҳар бир тавсиянома инсоннинг ишчанлик ва сиёсий сифатларини характерлашга, жамлашга қаратилган бўлади. Ҳар бир инсон ўзининг маънавий қиёфасига, турли сифат ва ҳислатларга эга. Лекин айрим ҳолларда бу масалада, расмиятчилик кетидан қувиб бўлса керак, баъзи партия ташкилотларида шундай тавсияномаларни учратиш мумкинки, уни кўриб, гўё ҳаммаси бир киши томонидан ёзилганми, деган савол туғилади. Гарчи тавсияномалар турли партия ташкилотларидаги одамлар томонидан ёзилса-да, унда айнан бир андозага амал қилинади. Тавсиянома берувчи мазкур ўртоқни қачондан бери танишини, унинг сиёсий ва ишчанлик ҳислатларини (тартибли, интизомли, меҳнатсевар, сиёсий онги етук, ўз билимини тинмай оширади, янгиликка интилади, ўртоқлари ва касбдошлари орасида катта ҳурмат қозонган, коллективда ва оилада камтарин, жамоат ишларида қатнашади ва ҳоказо ибораларда) санаб чиқади. Камчиликлари ҳақида лом-мим дейилмайди. Охирида уни партия аъзолигига ёки аъзоликка кандидатликка тавсия этади Ҳажми нари борса бир бет ёки бир ярим бет. Юқоридаги сифатлар фақат саналади-ю, аммо уни исботловчи бирорга мисол келтирилмайди. Наҳотки коллективда бир неча йил ишлаган дўстининг, ҳамкасбининг ўша сифатларини исботловчи бирорта мисол бўлмаса. Мисол албатта, топилади, лекин негадир у тавсияномада акс этмайди. Жамоат ишида қатнашади, агитатор ёки пропагандистлик қилади, дейишдан нарига ўтилмайди.

Баъзи ҳолларда шундай ҳам бўлади. Партия аъзолигига қабул қилинаётган кишига ҳам, КПСС аъзолигига кандидатликка ўтаётган кишига ҳам деярли бир хил сифатлар ишлатилади: принципиал, ахлоқий пок, топширилган вазифани сидқидилдан бажаради, коллективда катта ҳурмат қозонган, КПСС Программаси ва Устави билан таниш, ўзининг сиёсий ва махсус билимини ошириш устида тинмай ишлайди, изланади...

Шундай қонуний саволнинг туғилиши табиий: агар ҳақиқатан ҳам кандидатликка ўтаётган ўртоқда юқорида қайд қилинган ишчанлик ва шахсий сифатларнинг ҳаммаси мавжуд экан, у ҳолда у нега тўғридан-тўғри партия аъзолигига қабул қилинмайди? Равшанки, бундай тавсиянома берган киши ўзининг партиявий масъулиятини унутган. Чунки КПСС Уставида кўрсатилишича: **«Партияга кирувчилар КПСС Программаси ва Устави билан чуқурроқ танишиш учун ҳамда партия аъзолигига киришга тайёрланиш учун зарур бўлган кандидатлик стажини ўтадилар. Партия ташкилоти кандидатга КПСС аъзолигига киришга тайёрланиш учун ёрдам бериши ва унинг шахсий сифатларини текшириши лозим»**.

Демак, рекомендацияга расмиятчилик билан қараган баъзи тавсиянома берувчилар Уставнинг мазкур бандини унутиб қўйганлар.

Яқинда, худди шу масала билан қизиқиб Янгийўл район партия комитетида бўлдик. Бу ерда бир неча партия аъзоси ва аъзоликка кандидатнинг шахсий делоси билан танишиб чиқдик.

Мана, қўлимизда КПСС аъзолигига кандидат И. А. Спириннинг делоси. Унга коммунистлардан С. А. Саямов, Т. Тян, К. И. Деревенколар тавсиянома беришган. Коммунист Деревенко шундай ёзади: «Ўртоқ И. А. Спирин ҳозирги пайтда слесарь бўлиб ишлайди, виждонан меҳнат қилади, ўзининг ғоявий-сиёсий билимини ошириш билан шуғулланади. Топширилган вазифани бажаради. Ўртоқ Спирин турмушда ва оилада камтарин». Коммунист С. А. Саямов эса Деревенкодаги «ўртоқ» сўзини тушириб қолдирган-да, қолган фикрни айнан такрорлайди, фақат «техникумда ўқийди» ибораси билан «жамоат топшириғини бажаради» деган сўзларни қўшган холос.

Яна бир мисол. Партия аъзолигига кандидат А. Маҳмудовга Т. Орзиқулов, З. Кильметов ва Е. Маҳмудов ўртоқлар берган тавсияномалар тагидаги уларнинг исми, фамилияси ва имзосини ҳисобга олмаганда мазмунан бир хил.

Коммунист Т. Рустамов, К. Нурлибоев, А. Зуфаровларнинг Т. Идрисова ва В. Умаралиевга берган тавсияномалари ҳам юқоридагилардан сира фарқ қилмайди Гарчи Т. Идрисова ва В. Умаралиев бошқа-бошқа мактабда ишласалар-да, тавсияномада улар бир-бирларидан фақат фамилия ва исмлари билан фарқ қиладилар. Иккиси ҳақида ҳам бир хил, қайтариқ гаплар айтилган. Бу албатта тавсия берган ўртоқларнинг ўз бурчига бепарво қараганлигининг оқибатидир.

Партия сафига ўтаётган ҳар бир кишининг ютуқлари, ишчанлик сифатлари қайд қилиниши билан бирга, унинг салбий жиҳатлари ҳам рўй-рост кўрсатилиши керак. Уни КПСС Программасида белгиланган бир бутун уч вазифани — коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш, коммунистик муносабатларни шакллантириш ва янги кишини тарбиялашдан иборат асосий вазифани бажаришга қўшадиган ҳиссаси ҳақида конкрет топшириқлар юклатилса, айни муддао бўлур эди. Бошланғич партия ташкилоти бу ишда унга амалий ёрдамлашиши, кандидатлик муддати унинг учун ижодий камолот, сиёсий чиниқиш мактаби бўлиб хизмат қилиши керак. Тавсиянома беришдаги бир хиллик қайтариқ сўзлар ўрнини асосли, исботи ва далили бўлган фикрлар олсин. Ўшанда партиявий ишда конкретлик асосий ўрин эгаллайди.

Бошланғич партия ташкилотлари коммунистлар томонидан берилган наказлар қандай бажарилаётганини назорат қилиб боришлари, партия йиғилишларида кандидатларнинг ҳисоботларини эшитиб туришлари зарур. Район партия комитетлари эса ўзларининг перспектив планларини тузишда ёш коммунистлар билан ишлаш ва уларга қандай амалий ёрдам кўрсатилаётганлиги масаласини ҳам киритиб, вақти-вақти билан партия ташкилотларининг бу борадаги ишларини ўз бюроларида муҳокама қилиб туришса, айни муддао бўлур эди.

Тавсиянома ҳақида юритган мулоҳазаларимизга коммунистларнинг фикри турлича бўлиши мумкин. Бу ҳақда партия ходимлари, коммунистлар ўз фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашишса, умумий ишимизга катта ёрдам берган бўлардилар.

Ў. АБДУАЗИМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ФАН ОЛАМИДА

АРТЕЗИАН СУВИДА СИМОБ

1968 йилнинг жазирама кунларидан бири. Кўчма барханлар макони — Марказий Қизилқумда ҳавонинг ҳарорати саксовул соясида 45 даражадан ҳам ортиқ. Фақат қум барханлари ҳаракатда.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси геология ва геофизика институтининг Тўлаган Каржаув бошчилигидаги бир группа геологлари Марказий Қизилқумда кенг тарқалган каолин-форфор ва фаянс ҳамда алюминий ётқизиқларини қидириб, саҳро кезар эдилар. Обдон ҳориган ва иссиқлик ҳароратидан ташна бўлган геологлар Томди районининг шарқи-шимолида жойлашган Тўқтиниттау яқинидаги артезиан қудуғи олдида дам олмоқчи бўладилар. Чанқоқликни босиш учун сувга ташланадилар. Лекин сув шўртоб ва ҳарорати 34 даража иссиқ бўлиб, ер остидан отилиб чиқар эди. На чора! Ичишга мажбур бўлади киши. Чунки чўлда ҳаёт—сувнинг бор ёки йўқлиги билан ифодаланади. Геологлар кўчма қум остидан топиқиб чиқаётган зилол артезиан сувига тикиладилар. Шу пайт Тўлаган Каржаув сув тубига қараб ўтириб, лойқа йиғилиб ўсимлик илдизлари билан аралашиб кетган чим орасида ялтираб турган кумуш ранг доначаларни кўриб қолади. Эътибор билан қараса, улар соф симоб — югурик доначалар бўлиб чиқади. Симоб доначаларини чим аралаш шишаларга жойлаб артезиан сувидан ҳам бир қанча намуналар олиб Тошкентга қайтади Ниҳоят, орадан бир неча кун ўтгач, сувда эриган симоб заррачалари йиғилиб, жўхори доналари катталигида шиша тагига чўкади Бундан хурсанд бўлган олим Ўрта Осиёда биринчи топилган иссиқ артезиан сувидаги симобни текширишга киришди ва ундан туб илдиз тоғ-жинсларида сақланган ва кўздан яшириниб ётган ер ости симоб конларини излаб топишда яна бир муҳим белги сифатида фойдаланишни таклиф этди. Чунки артезиан иссиқ сувлари ер қатламининг остки 2000 метр ва ундан ҳам чуқур жойидан юқорига қараб кўтарилаётган пайтида йўлида учраган тоғ жинсларини ювади ва натижада эритган нарсаларни ўзи билан юқорига олиб чиқади.

...Бир куни Ҳайдаркон атрофида жойлашган қишлоқлардан бирида яшовчи кампир эрта билан булоққа келиб, икки пақир сув олади. Йўлда кампир бир қўлидаги пақирнинг оғирроқлигини сезади-ю, ўзининг қарилигига йўйиб йўлида давом этаверади. Бир оз ўтгач у пақир остида югурик симоб доначаларини кўради ва у пақирдаги сув оғирлигининг сабабини тушунади. Сўнг бу тўғрида шу атрофда тоғ кезиб юрган геологларга хабар қилади. Қидирув ишлари бошланиб кетади... Оқибатда СССРда энг катта конлардан ҳисобланган Ҳайдаркон симоб кони очилади ва у ерда катта комбинат қурилади.

Ажаб эмаски, Т. Каржаувнинг Қизилқумда топган янги симоб даракчиси ҳам, шундай катта симоб конининг очилишига сабаб бўлса...

М. ЗОКИРОВ,
Ўзбекистон Фанлар академияси Ҳ. Абдуллаев номидаги геология ва геофизика институтининг катта илмий ходим.

ТАЖРИБА ЎРГАНМОҚ УЧУН ЎЗБЕКИСТОНГА КЕЛИШДИ

Пахта йиғим-терими кампаниясида «Ўзбекистон» маркали янги тўрт қаторли машинада ишлаган илғор механизаторларнинг тажрибасини ўрганмоқ учун Озарбайжон ССР колхоз ва совхозларидаги пахта териш комбайнлари механик-ҳайдовчиларидан қирқдан ортиқ киши Ўзбекистонга келди. Бир ойга мўлжалланган ўқув программасига мувофиқ Юқори Чирчиқ районидаги «Ленинский путь» колхозига бориб кўрилади, қишлоқ хўжалик техникасининг ремонти ва уни асраш қандай ташкил этилганлиги билан, янги машиналардан унумли фойдаланиш тажрибаси билан танишилади. Меҳмонлар республикадаги қишлоқ хўжалик машинасозлигининг бир қанча корхоналарида бўладилар, олимлар, конструкторлар, қишлоқ хўжалик мутахассислари, машинада пахта териш илғорлари билан учрашадилар.

(ЎзТАГ).

ОДДИЙ ОДАМЛАР

Фахр

Мен уни поездда учратдим. Бектурсин ака жуда суюниб кетдилар.

— Йўл узоқ, Урганчга чақчақлашиб борамиз. Айтгандай ўзингиз ўқишни тугатдингизми?

— Ҳа, охирлаб қолди.

Шундан сўнг суҳбатимиз қизиб кетди. Биз қурувчилар ётоқхонасида бирга яшаганмиз. У Тошкент Давлат университетида кечқурун ўқиб, қурилишда ишларди. Икки ўғли ҳам ёнида эди. Шунча ёшга кирганда ҳам ўқиб, ҳам ишлаш, бунинг устига фарзандларининг иссиқ-совуғидан хабар олиш унинг учун оғир бўлганини сезиб юрганим учун ҳам бу ҳақда Бектурсин акадан ҳеч нарса сўрамасдим. У йўл-йўлакай ҳикоя қилиб берди.

— Ўрта мактабни тугатганимдан кейин ўқитувчи бўлиб ишлай бошладим. Мен касбимдан жуда хурсанд эдим. Лекин шодлигим узоққа чўзилмади. Уруш бошланиб қолди. 1942 йили фронтга жўнадим. Каттақўрғон районида бир неча кун ҳарбий машқ ўтказилгандан кейин бизни Сталинградга жўнатишди. Сталинградда бўлаётган ҳаёт-мамот жангларнинг бирида енгил ярадор бўлдим. Бир оз тузалгандан кейин яна жангга кирдим. Ғалабагача хизмат қилдим. Партия ва ҳукуматимиз мени жангдаги хизматларим эвазига «Шуҳрат», «Жанговар хизматлари учун» ҳамда «Ғалаба» орден ва медаллари билан тақдирлади. Урушдан сўнг мен яна она шаҳрим Берунийга қайтдим. Менинг бирдан-бир мақсадим ўқиш эди Шу сабабли Тошкентга бориб эрлар педагогика билим юртига ўқишга кирдим. 1949 йили билим юртини тугатгач, 1962 йилга қадар маориф системасида ишлаб, Беруний районидаги Чапаев, Киров ва Навоий номли мактабларнинг 5, 6, 7-синфларида рус тилидан дарс бердим. Лекин ҳар соат, ҳар дақиқа илмий савиямнинг ҳали паст эканлигини сезиб турардим. Шу сабабли яна ўқишни давом эттиришга аҳд қилдим. Афсуски, ёшим анчага бориб қолганди.

Бу олижаноб одамнинг сабр-матонати, ўқиш ва ишини, ўзимнинг студентлик йилларимни ўйлаб, хаёлга чўмдим. Серғалва ётоқхонада яшаб туриб, яна икки нита боласи қошида, кундузи қурилишда ишлаб, кечаси университетда ўқиш осон дейсизми? Иккала ўғилнинг уст-бошини ювиш, овқат қилиб бериш, эрта билан мактабга жўнатиш, уларни ҳам она ҳам ота меҳри билан тарбиялаш бу ишларнинг ҳаммаси Бектурсин Қушумбетовнинг зиммасида эди. Бунинг устига ўз ўқиши ҳам бор. Бундан ташқари Қушумбетовнинг Берунийда яшаётган яна уч фарзанди, умр йўлдоши, салкам бир аср умр кўрган кекса оналарининг ҳолидан ҳам хабар олиб туриши керак эди. Мана шундай қийинчиликлар билан ўқиган Қушумбетов ҳеч қачон ҳаётдан нолимайди. Балки ўз ишларидан хурсанд. Баъзи ёшлар барча шарт-шароитлар муҳайё бўлишига қарамай ўқишга рўйхуш бермайдилар. Ёши каттароқ кишиларимиз эса: «Қирқингда сурнайчи бўлиб мозорингда чаласанми?» қабилида иш тутадилар.

Бектурсин Қушумбетов ҳам ўз умрида бундай таъналарни кўп марталаб эшитган. Иккиланган вақтлари ҳам бўлган.

Каникул пайтларида Москва. Ленинград олий ўқув юртларига ҳужжат топшириб лекин кира олмай келганида бундай таъна-тошларини кўп эшитди Бектурсин ака. Бироқ у ўқиш ниятидан қайтмади. У 1962 йили Тошкент университетининг кечки филология факультетига ўқишга киришга муваффақ бўлди. Мана, ҳадемай орадан олти йил ўтиб кетди. У яна она шаҳри Берунийга йўлланма олди. Ҳозир у совет ёшларига илм сирларини ўргатяпти. Унинг катта ўғли Едгор Бектурсунов эса отасининг талабалик партасидаги ўрнини эгаллади. У ҳозир университетнинг бошланғич курсида таълим оляпти.

Ҳа, Бектурсин ака Қушумбетов ана шундай олижаноб, букилмас иродали, заҳматкаш киши.

Суҳбат билан бўлиб, манзилга етганимизни ҳам сезмай қолдик. Бектурсин ака Берунийга ўтиш учун йўлда тушиб қолди. Мен унинг орқасидан фахр билан қараб қолдим. Бектурсин Қушумбетов сингари совет кишилари билан, олийжаноб замондошларимиз билан фахрлансак арзийди.

Б. ҚОБУЛОВ,
студент.

ЧИРЧИҚ—ОЛМАЛИҚҚА

Чирчиқ электро химия комбинатида аммиак ишлаб чиқарувчи кучли установка ишга туширилди. Бунинг натижасида мамлакатдаги бошқа ўнта корхонада минерал ўғит ишлаб чиқариш анча кўпайди. Чирчиқ химиклари йил бошидан бери Жамбул, Чоржўй, Самарқанд ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларидаги заводларда аммонийлаштирилган суперфосфат ишлаб чиқариш учун керакли азот компоненти етказиб беришни икки баравар кўпайтирдилар.

Ҳозир аммиак ҳосил қилиб берадиган яна бир энг кучли установка монтаж қилинмоқда. Бу маҳсулот Олмалиқ аммофос заводига энг самарали, ўткир азот-фосфор ўғитлари ишлаб чиқариш учун юборилади.

Шу тариқа Ўзбекистон химия саноатининг тўнғич корхонаси ўз укасининг қаддини ростлаб олишига кўмаклашади.

ТОШКЕНТ—ШИМОЛГА

Тошкентдаги «Октябрь революцияси» тепловоз-вагон ремонти заводида кўчма автопоезднинг тажриба нусхасини тайёрлашга киришилди. Бу автопоездда темир йўл иморатлари ва иншоотларини ремонт қилувчи устахона жойлаштирилади. Автопоездда пневматик тарзда юрадиган тўртта металл вагонча бўлади. Поезд шимолий темир йўлга юборишга мўлжалланганлиги сабабли вагончаларнинг ички томонини безаш ва иситиш учун замонавий материаллардан фойдаланишга қарор берилди.

Ғилдиракли уйчаларнинг бирида ишчилар қулай жойлашадилар. Конструкторлар манзилгоҳлардан йироқда яшаб ишлайдиган ишчиларнинг турмушини осонлаштириш учун ҳамма икир-чикирларни ҳам кўзда тутганлар.

Янги поездни коммунистик меҳнат коллективи — Холи Полвонов бошлиқ бригада жиҳозламоқда.

Яна бир ойдан сўнг «Тошкентда ясалган» деган марка қўйилган ялтироқ тўқ сариқ вагончалар узоқ сафарга чиқади.

Шаҳар темасида

ЭҲТИЁТ БЎЛАЙЛИК

Қиш қаттиқ келди. Оби-ҳаво пасайиб, устма-уст қор ёғди. Йўллар, хиёбонлар, йўлкаларни қор босиб, улар сирғанчиқ бўлиб қолди. Бундай шароитда қийинчиликлар юз бериши табиий. Тошкент шаҳри ва шаҳар атрофида транспорт қатнови қийинлашди. Бу йўловчиларга ноқулайлик туғдиряпти. Айрим жойларда ёнғин юз беряпти. Яқинда «Совет Ўзбекистони» махсус мухбири М. Назаров Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети ички ишлар бошқармасининг бошлиғи, милиция комиссари З. Имомовга бир неча саволлар билан мурожаат қилди. Қуйида ушбу суҳбатни ўқийсиз:

Пойтахтда транспорт қатновидаги қийинчиликлар ва уни бартараф этиш соҳасида қўрилаётган тадбирлар ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Пойтахтимизда транспорт воситалари йилдан-йилга кўпайиб боряпти. Трамвайлар, троллейбуслар, юк машиналари, ҳаракатланувчи турли хил механизмлар сони ортди. Меҳнаткашлар шахсий жамғармалари ҳисобига кўплаб енгил машиналар, мотоцикллар харид қилмоқдалар. Хуллас, транспорт ҳаракати беҳад кучайди. Шаҳар бош план асосида қайта қурилаётгани сабабли айрим тармоқ йўллар тугатилди. Натижада катта кўчалар, шаҳар атрофи айланма магистрал йўлида транспорт қатнови меъёридан ошиб кетди. Бундай шароитда қишнинг қаттиқ ва серёғин келиши транспорт воситаларини бошқариш, аҳолига хизмат кўрсатишда анчагина қийинчиликлар туғдирди. Лекин, милиция бошқармасининг фидокор коллективи, йўл посбонларимиз маҳаллий партия ва совет ташкилотлари, жамоатчилик ёрдамида бу қийинчиликларни бартараф этяпти.

Тўғри, ҳозир йўллар жуда сирғанчиқ. Шу сабабли баъзи кунлари трамвай, троллейбуслар график бўйича қатнай олмаяпти. Айрим шофёрлар кўча қоидасини бузяпти. Натижада баъзи бахтсиз ҳодисалар юз берди. Масалан, шу йил 1 январь куни шофёр Ишкулдин «Волга»-такси машинасини оширилган тезликда ҳайдаб Қатортол кўчасида Василий Павловни уриб кетди. 2 январь куни ЗИЛ-130 машинасининг шофёри пойтахт кўчаларидан бирининг ўтиш жойида Галия Шчербакова ва Юра Резенковни майиб қилди. Гуноҳкор шофёрлар дарҳол жиноий жавобгарликка тортилди.

Бундай кўнгилсиз воқеаларнинг юз беришига сабаб шуки, айрим корхона, муассаса, ташкилотларнинг раҳбарлари ўз ихтиёрларидаги автомобиль хўжалигининг аҳволи устидан етарли назорат олиб бормаяптилар, техника хавфсизлигини таъминламаяптилар. Бузуқ, фойдаланиш тақиқланган машиналар йўлга чиқариляпти. Машинани бирдан тўхтатишга, олдингиларини қувиб ўтишга одатланиб қолган интизомсиз ҳайдовчилар қаттиқ жазога тортилмаяпти. Хусусий машинаси бор кишилар йўл қоидасини кўпроқ бузаётирлар. Милиция органлари ходимлари, автомобиль инспекторлари, жамоатчилик вакиллари йўлбузар, интизомсиз шоферларни ҳар доим қаттиқ тартибга чақиряптилар деб бўлмайди. Кенг халқ оммаси бу соҳада уларга ёрдам бериши керак. Совет кишиларини бахтсиз ҳодисалардан муҳофаза этиш билан бирга давлат мулки — трамвайлар, троллейбуслар, автобуслар, машиналарни ҳам кўз қорачиғидек эҳтиёт қилайлик.

— Транспорт қатновини яхшилашга яна нималар халақит беряпти?

Кўп йўловчилар кўча ҳаракати қоидасини бузмоқдалар. Улар кўчанинг бир четидан иккинчи четига белгиланган жойдан ўтиш ўрнига тўғри келган, ҳатто тақиқланган жойдан ўтадилар. Хиёбонлар, йўлкалардан эмас, транспорт қатнайдиган кўчалардан юрадилар. Бу бахтсиз ҳодисаларга олиб келади. Натижада йўл торлиги туфайли бахтсиз ҳодиса сабаблари аниқлангунча барча турдаги транспорт воситалари вақтинча тўхтатиб қўйилади. Натижада меҳнаткашларнинг қимматли вақти бекорга ўтади. Бундай кўнгилсиз ҳодисаларнинг олдини олиш учун ҳар бир киши кўча ҳаракати қоидасига амал қилиши даркор.

Шаҳар партия ва совет ташкилотлари пойтахт аҳолисига транспорт хизмати кўрсатишни яхшилашга қаратилган тадбирларни амалга оширмоқдалар. Трамвайлар, троллейбуслар, автобуслар, енгил такси машиналари, маршрутлар бўйича қатнайдиган автобуслар сони кўпайтириляпти. Йўллар қордан тозаланиб, транспорт қатновига қулайлик яратиляпти.

— Ёнғин чиқишига нима сабаб бўлмоқда ва унга қарши курашиш учун қандай тадбирлар кўрилаётир?

— Ҳаво қаттиқ совуганлиги туфайли завод-фабрикалар, ўқув юртлари, маиший хизмат корхоналари, ташкилотлар, уй-жой биноларидаги, хонадонлардаги барча иситиш воситалари ишга туширилди. Лекин, уларнинг бир қисми вақтида ремонт қилинмаганлиги учун ёнғин чиқишига сабаб бўлди. Қоратош кўчасидаги 47, Чиғатой кўчасидаги 355, — Куйбишев кўчасидаги 183, — Чехов кўчасидаги 23- хонадонларда худди шу сабабли ёнғин содир бўлди. Ўша хонадонларнинг эгалари печкаларини вақтида ремонт қилдириб, ўт ўчириш инспекцияси назоратидан ўтказганларида бундай кўнгилсиз воқеа содир бўлмаган бўлур эди.

Ёнғин ҳақида гап борар экан, кишилар электр ва газ ёрдамида иситиш асбобларидан қоидага хилоф равишда фойдаланаётганликларини айтиб ўтиш керак. Баъзи хонадонларда кустарь типида тайёрланган асбоблардан яширин фойдаланиляпти. Масалан, 1-линия Кисловодская кўчасидаги 50, Беҳзод кўча 4- проездаги 5- уй ва бошқа бир қатор хонадонларда электр ва газдан фойдаланиш қоидалари бузилганлиги туфайли ёнғин чиққан.

Ёнғин—халқ, давлат мулкининг душманидир. Шундай бўлгач, унга қарши ҳушёр туриш, юз берган тақдирда зудлик билан уни ўчириш барча совет кишиларининг муқаддас бурчидир. Милиция ва ёнғиндан сақлаш органлари ёнғиннинг олдини олиш тадбирларини ишлаб чиқди ва амалга оширяпти.

ҚОРАҚАЛПОҚ АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ ДЕКАДАСИ ОЛДИДАН

ЁЗ

Марям ҚОСИМОВА,
қорақалпоқ шоираси

Қиш ўтди, ям-яшил бўлди ҳаммаёқ,
Ёқут лолаларга тўлди дала, боғ.
Жамолин кўрсатди қуёш — сарвиноз,
Кулимсираб келди ёз,
Қувнашайлик, куйлашайлик кел ўртоқ.
Беғубор осмонда қушлар ўйини
Тинглайман ҳар тонгда булбул куйини,
Қандайин дилрабо, файзнок ва соз.
Латофатли олтин ёз,
Анқитар муаттар гуллар бўйини.
Далаларда қизир меҳнат палласи,
Баралла янграйди қизлар алласи,
Зумрат пахтазорлар қандай кўркам, соз
Саҳоватли ёз,
Қучоғингда олиб келдинг ҳаммасин,
Асал меваларнинг лаззатин тотиб,
Раъно гулларингдан чеккамга тақиб,
Баҳмал қирларингнинг бўлдим шайдоси,
Сен барча фасллар кўрки, лайлоси,
Олтин ёз,
Бир умр мадҳингни куйлаб чалай соз.

ЁРГА МАКТУБ

Суюкли ёр, олислардан ёздим хат,
Соғинганим ундан ўқиб оларсан,
Юрагимда сенинг хаёлинг фақат
Куйларимга ўзинг оҳанг соласан.
Ёдимдадир, хайрлашар чоғида,
Ўтли боқишларинг қалбим ўртади.
Дединг, «Ўрнак бўлгин меҳнат боғида» ...
Қайси дилдор ёр сўзин унутади.
Ёдимдадир, ўшал ойдин кечалар,
Ширин суҳбатингни тингладим қониб.
Айтчи, севган ёридан ким кечолар
Қўшиқ айтай ҳар сўзинг куйга солиб.
Юзингда нур, кўз олдимда турасан
Тунда ёруқ шуъла сочган юлдуздай.
Меҳнат майдонида мен-ла юрасан,
Кел азизим, юрак достонин сўзлай.
Оташ ишқим мадад берсин белингга,
Улкан пахта хирмонларин яратгил.
Асл фарзанд, севикли бўл элингга,
Меҳнат билан жаҳонга донг таратгил.
Суюкли ёр, олислардан ёздим хат
Соғинганим ундан ўқиб оларсан.
Юрагимда сенинг хаёлинг фақат,
Куйларимга ўзинг оҳанг соласан.

Қорақалпоқчадан таржима.

АХБОРОТ

КОЛХОЗ МУЗЕЙИ

✦ Бухоро районидаги «Янги турмуш» колхозида революция ва меҳнат шон-шуҳрати музейи очилди. Бу музей райондаги энг йирик пахтачилик хўжаликларидан бири — «Янги турмуш» колхозининг бунёдга келиши ва мустаҳкамланиши тарихи ҳақида ҳикоя қилади.

Музей стендларида коллективлаштириш даврининг илк қаҳрамонлари, пахтачиликда комплекс механизацияни жорий этишда тўпланган тажрибалар, Улуғ Ватан уруши даври ва ундан кейинги вақтда колхоз ҳаётида содир бўлган энг муҳим воқеалар ўз аксини топган. Бу ерда жами 500 га яқин фото-ҳужжатлар, қишлоқ хўжалик асбоб-ускуналари бор.

ОБИДАЛАР КЎРГАЗМАСИ

✦ Боло Ҳауз масчити Бухородаги улкан тарихий ёдгорликлардан биридир. Янги йил арафасида бу ерда Самарқанд, Бухоро, Хива ва Қўқон шаҳарларидаги энг ноёб тарихий ёдгорликларнинг кўргазмаси очилди. Кўргазма стендларида ўзбек халқининг қадимий бой маданий меросидан ҳикоя қилувчи иншоотлар савлат тўкиб турибди.

Серқуёш диёримизнинг тарихий обидалари кўргазмаси томошабинларда катта таассурот қолдирмоқда. Уни ҳозиргача 100 мингдан ортиқ томошабин келиб кўрган.

САВДО ЭСТЕТИКАСИ

✦ Навоий шаҳар магазинлари ошхона, кафе ва ресторанларида хушбўй гул ҳамда ниҳолчалар ўстириш йўлга қўйилмоқда. Ҳозир шаҳар савдо ташкилотлари, умум овқатланиш корхоналаридаги 500 дан ортиқ тувакчаларда салкам 2000 туп гул, турли хил манзарали ниҳоллар парвариш қилинаётир.

Рассомлар сермазмун безакли рекламалар, магазин ва ошхоналарни турли эскизлар билан безатишга алоҳида эътибор бермоқдалар. Қурувчилар савдо марказларини барпо этишда умумсавдо эстетикаси талабларини намунали бажармоқдалар. Бу соҳада савдо ходимларининг ғайрат ва ташаббуси диққатга сазовордир.

ЯРИМ МИЛЛИОН

✦ Бухоро табиий гази кейинги йилларда деҳқонлар, чорвадорлар, боғбонлар жонига оро кирди.

Беш йилликнинг ўтган учинчи йилида Бухоро область меҳнаткашлари табиий газдан фойдаланишда катта ютуқларга эришдилар. Ҳозир бу ердаги колхоз, совхозлар, шаҳар ва посёлкалардаги хонадонларда салкам 300 минг газ плиталари ишлатилмоқда. Бу рақам беш йиллик охирига бориб ярим миллионга етказилади.

ЖАНГЧИ ХОТИРАСИ

✦ Ғиждувондаги «Биродарлар мозори»да рус халқининг ажойиб фарзанди Пётр Гусевнинг қабри бор. У Ғиждувонда Совет ҳокимиятини ўрнатиш ва мустаҳкамлашда қаҳрамонларча ҳалок бўлган эди. Ғиждувон район пионерлари толмас жангчи Пётр Гусевнинг қариндош-уруғларини узоқ изланишлар туфайли топишга муяссар бўлдилар.

Ҳозирги вақтда Чимкент шаҳрида истиқомат қилаётган Пётр Гусевнинг турмуш ўртоғи Евдокия Криловна Шчелкова Ғиждувонга келди. Бу ерда қаҳрамон жангчининг ҳаёт йўлдоши билан пионерларнинг учрашуви бўлди. Е. К. Шчелкова турмуш ўртоғининг хотираси абадийлаштирилгани ва ўзига билдирилган самимият учун ғиждувонликларга ташаккур билдирди.

Т. НАЗИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

„Ўзсельхозтехника»нинг Шовот бирлашмаси беш йилликнинг учинчи йилида қишлоқ хўжалик машиналарини ремонт қилиш бўйича белгиланган йиллик топшириқни муддатидан илгари бажарди. Колхозларнинг 300 та трактори, 90 та кўсак териш ва кўрак чувиш машиналари ҳамда 40 та двигатель ремонтдан чиқарилди. Суратда: илғор слесарь комсомол аъзоси Йўлдош Абдураҳимов ремонт устахонасида.

Қ. Отаев фотоси.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

ХУШХАБАРЛАР ОҚИМИ

◆ «ТОШКЕНТ—САН-ПАУЛУ»

«Сувенир» фабрикасининг йироқ Бразилияга аталган совғалари «Тошкент — Сан-Паулу» маршрути бўйлаб жўнатилди. Совғалар суякдан ишланган «Раққоса», «Чўпон», «Узум узувчи»нинг жажжи ҳайкалчаларидан, Алишер Навоий тасвири туширилган қаламдон, «Пахта» ва «Гул» номли гулдонлардан иборат.

Тошкентда ишлаб чиқарилган совғалар халқаро бозорда тобора кенг донг чиқармоқда. Монреалдаги «ЭКСПО-67» виставкасининг ўзида шу корхона усталари суякдан, шохдан, ёғочдан, тошдан тайёрлаган етти мингга яқин буюм сотилди. Бразилия чет мамлакатлар орасида еттинчи бўлиб, фабрикамиз совғаларини сотиб олиш истагини билдирди.

◆ ТОШКЕНТ—ОРОЛ ДЕНГИЗИ

90 километрли Қўнғирот — Мўйноқ автомобиль магистралининг биринчи участкасини қуришга киришилди. Бу йўл Нукусни Бухоро ва Тошкент билан боғлайдиган йўлнинг давоми бўлади.

В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига қадар Тошкент—Орол денгизи маршрути бўйлаб дастлабки автобуслар, Орол балиқчиларига аталган юклар ортилган машиналар қатнай бошлайди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ КОНТРОЛИ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон ССР халқ контроли комитети савдо-сотиқ ва умумий овқатланиш, аҳолига коммунал ва маиший хизмат кўрсатиш корхоналарининг қиш шароитидаги ишини оммавий текширишга киришди.

Текшириш комиссиялари ва бригадаларига халқ контролёрлари ва контроль органларининг ходимлари билан бирга маҳаллий Советларининг депутатлари, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг вакиллари, халқ хўжалиги мутахассислари ҳам киритилган.

Тошкент, Чирчиқ, Бекобод, Олмалиқда, Тошкент областининг бошқа шаҳар ва қишлоқларида рейд бригадалари ишга киришди.

(ЎзТАГ).

ТИЛГА ИХТИЁРСИЗ—ЭЛГА ЭЪТИБОРСИЗ

Муҳтарам ўқувчи! Алла қачонлардан бери халқ мақолига айланиб кетган ва мақоламиз учун сарлавҳа вазифасини ўтаган бу ҳикматли ибора Алишер Навоийники эканини пайқаб турибсиз. Маълумки, Навоий қудратли шоир, доно файласуф сифатида ўзбек халқининг бадиий камолотини, тафаккур теранлигини ўзида мужассамлаштирибгина қолмай, бутун умрини ўзбек тилининг халққа яқинлашувига, шаклан ихчам, мазмунан ёрқин ва салмоқдор бўлишига сарф қилди.

«Хамса»га кирган илк достон «Ҳайрат-ул-аброр»да муаллиф сўз таърифига махсус боблар бағишлайди ҳамда сўзни «башар вужуди сипеҳрининг кавкаби ва инсон зоти маъданининг жавоҳири» деб тавсиф қилади. Унингча ўринли ишлатилган яхши сўз ўликнинг танига покиза руҳ бағишлагудек зўр таъсир кучига эга бўлса, қўпол ва ножўя сўздан инсон руҳий азоб чекади. Навоий сўзнинг (шунингдек бадиий адабиётнинг) маъносини бирламчи, шаклини иккиламчи ва маънони ифодалаш воситаси деб тушунади. Бадиий—сўз айтишга қобилияти заиф яъни «табъи кажъ» кишилар ҳақида гапирганда улар яратган асарлар ўзининг:

Лафзлари бемаза, таркиби суст,
Носара маънию адо нодуруст—

эканини билан характерланажагини айтади.

«Сабъаи сайёра»да баён қилинишича сўз (яъни нутқ) инсонга берилган шундай неъматки, унинг латофатини айтиб тугатиш қийин. Шоирнинг образли ифодасига кўра:

Гулшаний келди жисм инсони
Нутқ анинг булбули куш алҳони.

Агар биз «Мажолис-ун-нафоис»ни варақлар эканмиз, Навоийнинг ўзбек (гуркий) ва форс-тожик тиллари табиатини жуда яхши фаҳмловчи нозик дидли тил билимдони, равон услубли шоир бўлганига қаноат ҳосил қиламиз. Навоий иштирок қилган шеърий мажлис аҳллари ўз асарларини ўқиб эшиттиргач, одатда устоз ҳукмига тақдим қилганлар. Устоз эса уларга талабчанлик билан қараб, муҳокама қилган. Мазмундаги саёзликни, услубдаги ножўя тартибни, вазндаги сақталикни, ҳатто ўринсиз ишлатилгани учун мазмунга ҳалол етказадиган айрим сўзларни ҳам тузатган.

Навоийга замондош шоирлардан Риёзий бир ғазалининг бош байтида «у ҳилол қошлининг қулоғидаги инжу бир юлдуздирки, ҳусн юзасидан қуёшга (ба хуршед) ёндашиб турадир», деган фикрни ифода қилганда, Навоий уни тузатиб, маълумки юлдуз ой билан ёндошиб туради, шунинг учун «ба хуршед» ўрнига «бо моҳ» таъбирини қўллаш ва икки мисра орасида боғловчи «ки» лафзини қўшиш керак, дейди. Абдисамад Бадахшийнинг бир байтида қофия тақозосига кўра ишлатилган хато сўзни дарров сезиб, муаллифни бундан хабардор қилади. Мир Сарбараҳна шеърда тирзиқ (бир-бирига мантиқан муносабатсиз равишда келган сўзлар бирикмаси) ишлатгани учун танқид қилади ва бошқалар.

Шоирнинг яна бир асари — «Маҳбуб-ул қулуб» диққат билан кўздан кечирилса, тил ва нутқ ҳақида баён қилинган, моҳияти эътибори билан ҳамон ўз илмий қимматини йўқотмаган фикрларни кўплаб учратиш мумкин. Уларнинг барчаси узоқ йиллик ҳаётий ва ижодий тажриба жараёнида сайқал топган ҳамда катта умумлашма кучга эга бўлган фикрлардир. Ахир бугун ҳам «кўнгул махзанининг қулфи—тил ва ул махзаннинг калиди — сўз» эмасми? «Тил мунча шараф била нутқнинг (сўзлашувчининг) олати (қуроли)дир ва ҳам нутқдирки, агар нописанд (номақбул) зоҳир бўлса, тилнинг офатидур», каби таъкид бизнинг давримизга ҳамоҳанг-ку!

Алишер Навоийдан кейин ўтган беш аср мобайнида ўзбек адабий тили қиёс қилиб бўлмас даражада ўзгарди. Давр тақозоси билан Навоий тилида салмоқли ўринни ишғол қилган араб-форс сўзларининг кўпчилик қисми истеъмолдан чиқиб кетди ва социалистик жамиятимизда юзага келган янги ижтимоий-маданий алоқалар жараёнида янги тушунчалар, янги сўзлар ҳисобига бойиди. Ўзбек тили ҳеч қачон ҳозирдаги сингари халқчил бўлмаган ва кенг меҳнаткаш омманинг ягона фикрлашув, сўзлашув қуролига айланмаган эди. Тилимизнинг орфографик асосларини ишлаб чиқиш борасида қилинган ишлар яратилаётган, кўп томлик изоҳли луғат, касб ҳунар ва совет-интернационал сўзлар терминологиясига оид тадқиқотлар ўзбек тили тобора ривожланаётганидан, доимо ҳаракатда эканидан далолат беради.

Тил ва имло соҳасида шу вақтгача қилинган ва кейинги йилларда амалга оширилаётган ишлар аслида нутқ маданиятининг ўсишига, саводхонликнинг борган сари юқори даражага кўтарилишига хизмат қилиши керак эди. Ваҳолонки, мавжуд аҳвол шундай хулоса чиқаришга асос бўлолмайди.

Ҳозирги даврда неча ўн минглаб нусхада тарқалиб турган вақтли матбуот ва турли нашриётлар чоп қилаётган ҳисобсиз китоблар саҳифаларини эътибор билан варақланса, имлодаги тартибсизликлар ва бебошликлар ниҳоятда авж олганини кўриш мумкин. Агар биз имло хатосидан ҳоли бўлган газета ва журналлар йўқ десак, муболаға ҳисобланмас. Айтганларимиз қуруқ даъво бўлмасин учун айрим мисоллар келтирмоқчимиз: улар «Тошкент ҳақиқати», «Ўзбекистон маданияти», «Тошкент оқшоми», «Ёш ленинчи» газеталаридан ва баъзи журналлардан олинган бўлиб, махсус синчиклаб изланмаса-да, ўзлари «мана мен» деб турган ва кўзга тушган чўпдек қадалган хатолардир.

Газеталаримиз учун бир соннинг ўзида, ҳатто бир мақоланинг ўзида бир хил сўзни, бир хил атоқли исмни, жўғрофий атамани, бирор китоб номини: Темур-Темир, пенсионер-пенционер, Синцзян-Синьцзян, «Девони луғат ат турк»—«Девону луғотит—турк», оҳанрабо-оҳанграбо, Хисров-Хусрав ёзиш ҳеч гап эмас. Арасли ўрнига Орасли, Абай ўрнига Обой, Меҳинбону ўрнига Маҳинбону қўллаш ҳам ҳеч кимнинг эътирозига сабаб бўлмайди.

Ўзбек тилига араб ва форс-тожик тилларидан кириб, маълум шаклда ўзлашиб кетган сўзларни бузиб ёзиш одати пайдо бўлган. Нима учун «ништар» (асли нештар)ни — «наштар», «бечиз»ни «бежиз» қилиб ёзиш ва талаффуз этиш керак? Ажабланарлиги шуки, имло соҳаси ҳоли бир майдонга айланиб қолган.

Бадиий адабиётда, журналистикада ва филология илмида алоҳида сўзларнинг ўринли ёки ўринсиз қўлланиши жузъий масала эмас, у тўғри ёки чала фикрлашнинг маҳсулидир. Навоий сўзи билан айтганда, кимки чала фикрласа сўзида боғланиш бўлмайди. Ёзувчи ва олим учун сўз гўё ҳунарманд қўлидаги материал, рассом қўлидаги бўёқ сингари зарурий воситадир. Ифода қилинмоқчи бўлган фикр билан унинг график тасвирига хизмат қиладиган сўз бир-бирига уйғун бўлиши, фикр ва тил мантиқан мос бўлиши шарт, акс ҳолда сохталик рўй беради.

Юқорида номлари эслатилган вақтли матбуотнинг деярли ҳар бир сонида дуч келиб турадиган мана бундай жумлаларга назар солинг: «Ёзувчи ёзиладиган темага қаттиқ қизиқиб чуқур ўрганиши керак»; «Эшитдиришга қулоғим тушиб қолди», «...хабарлар ва мақолалар ёритилди»; «Абуначиларда айб нима? (Абуначилар айби нимада?); «...Текширишда шу нарса маълум бўлдики, бир группа юлғичлар талон-торож қилаётгани аён бўлди», «Дунёда инсон учун масъулиятни адо этишдек завқ бўлмаса керак (масъулиятни ҳис этишдек завқ...); «Тоби-тоқатни қайта-қайта кир айлар эди»; «Меҳрим жамолини тўкиб солдим»; «Виждондай тиниқ тақдир аён тортади»; «Инсонпарварлик, дўстлик ғояларини куйлайди». Келтирилган мисолларнинг ўзиёқ ҳар қайси мақола муаллифларининг ҳам, редакциялардаги айрим ходимларнинг ҳам тил ва стил масалаларига эътибор қилмаётганларидан гувоҳлик беради. Агар уларда тилга ҳурмат, бир оз бўлса-да масъулият ҳисси бўлганда ва пала-партиш фикр юритиб, пала-партиш ёзмаганларида эди «тема ёзилади» деган сохта бирикма ўрнига «теманинг моҳияти очилади; ёзувчини қизиқтирган тема» дейишлари лозим эди. Мулоҳаза қилиброқ жумла тузганларида «масъулият адо этилмай» ҳис этилишини, вазифа, бурч эса адо этилишини; меҳр абстракт тушунча бўлгани учун «меҳрнинг жамоли» бирикмаси сунъий эшитилишини; тақдирнинг лойқа-тиниғи бўлмаслигини билган бўлур эдилар. Дарёдан томчи тарзида олинган бу мисоллар адабий тилни билиш савияси ҳамон паст эканини кўрсатиб турибди.

* * *

Кейинги йилларда «Шарқ юлдузи» журналининг сатирик бўлими—«Гулқайчи»да эълон қилинаётган тутуриқсиз жумлалар, услуб жиҳатидан ночор парчалар редакция ходимлари томонидан тўқилган гаплар эмас, балки журналга келгач баъзи шеърий насрий ва драматик асарлардан кўчириб берилган «нодир ижод» маҳсулидир. Биз тил, имло ва нутқимизда мавжуд нуқсонлар тўғрисидаги мулоҳазаларимизга жамоатчиликнинг диққатини жалб қилиш ниятида қатор редакцияларда бўлиб, бўлим бошлиқлари, адабий ходимлар билан суҳбатлашдик. Олинган таассуротлар анча ташвишлантирарли. Ўртоқларнинг шикоятини эшитиб ва айрим бадиий асарлар, очерклар, илмий ҳам публицистик мақолаларни (кўпинча имло хатолари, услуб ғализлиги, фикрий ғўмтоқлиги тузатилмаган ҳолда келтириб берилгани учун) хуноб бўлиб таҳрир қилаётганларини кўриб ташвиш қилиш табиий эди. Тўғри, муайян бир материални, мақолани ҳажми актуаллиги, баён қилиш усули жиҳатидан матбуот талабига мутлақо жавоб берадиган қилиб ёзиш доимо муяссар бўла бермайди. Редакция баъзи қисқартиш, силлиқлаш ишларини бажаради. Лекин бу материалларнинг имло хатосигача тузатиб, қайтадан ишлаб чиқиб, таҳрир қилиб, сўнг босишга яроқли шаклга келтириш деган сўз эмас, албатта.

Бирор завод ёки фабрика ишчиси сифатсиз маҳсулот ишлаб чиқарса, коллектив уни қоралайди, техника назорати бўлими эса маҳсулотини қабул қилмайди. Натижада ёмон ишлаган шахс зиммасига маънавий ва моддий жавобгарлик юкланади. Жавобгарликни ҳис қилган ишчи энди фақат юқори сифат учун курашади. Маълумки, биз баҳс очган соҳада шундай назорат йўқ. Аксинча, қандай материал олиб келинмасин кўплашиб ишлаб юзага чиқарилади, бунинг устига моддий рағбатлантирилади. Фикримизча ҳар бир қалам аҳли миллионлаб ўқувчилар оммасини ҳурмат қилиш ҳисси билан, ижод самарасининг савияси ҳар томонлама юксак бўлиши орзуси билан яшаши керак. Журналист ҳам, олим ҳам яхши чиққан асарлари билан фахрланиши қаторида етилмаган, қайта ишланишга муҳтож мақолаларидан уялиш ҳиссига эга бўлсин.

Бир неча оғиз сўз нутқ маданияти ҳақида. Тил ва имлодаги каби оғзаки нутқнинг (кўпинча бу нутқ заминида текст бўлади) ҳозирги аҳволини яхши деб бўлмайди. Зиёлилар ўртасида, айниқса филологлар даврасида «нутқ маданияти учун курашиш керак, чиройли ва ёқимли сўзлаш яхши фазилат» — деган сўзларни кўп учратамиз. Аммо амалда нутқ мадачиятсизлиги авж олаётир. Бизда керак-керакмас ўринда ўз нутқига бошқа тил элементларини аралаштира бериш одат тусига кириб кетган. Агар шундай қоришиқ лексиконга эга бўлган зиёлиларнинг нутқига қулоқ солинса ўз она тилини ҳам ва айрим сўзларини ўзбек тилига аралаштиргани рус тилини ҳам яхши билмагани сезилиб туради.

В. И. Ленин айтгандек, фикрни англатиш учун ўз тилида етарли луғат бойлиги бўла туриб, бошқа тилдан кирган сўзларни сунъий равишда қўллаш маданиятсизлик ва саводсизлик белгисидир.

Матбуот, радио ва телевидение тили нутқ маданиятининг ибратли намунаси бўлиб хизмат қилишга даъват этилган. Бироқ радио ва телевидение орқали берилаётган эшиттиришлар ҳали тўла маънодаги маданий, мазмунли, чиройли нутқ даражасига кўтарилганича йўқ. Дикторларнинг нутқида ҳадеб такрорлана бериб кўнгилга урган, чайналган таъбирлар кўп учрайди. Радио ва телевидение раҳбарлари учун эшиттиришлардаги нутқ маданияти тўғрисида жиддийроқ ўйлаб кўриш вақти келмадимикин?

Ниҳоят, таъкидлаш кераккки, тил, имло ва нутқ маданияти соҳасидаги тартибсизликни жиддий ўрганиб, матбуот, радио ва телевидение орқали ўзбек адабий тили ютуқларини тарғиб қилиш, янги орфография луғатларини яратиб, давом этаётган хилма-хилликни тугатиш энг аввало тилшуносларнинг кечиктириб бўлмайдиган бурчидир.

М. ЮНУСОВ,
филология фанлари доктори.

СПОРТ янгиликлари

Самбо кураши ғолиблари

Пойтахтдаги офицерлар уйида ўтказилаётган республика шахсий биринчилиги учун самбо кураши мусобақалари якунланди. Янги йил арафасида икки кун давом этган бу курашда ўзбекистонлик ва турли шаҳардан келган 120 дан ортиқ самбочилар куч синашдилар.

Курашчиларнинг вазн тоифаларига қараб икки подгруппага бўлиниши, финалда қатнашувчи 16 пешқадамни аниқлаш учун имкон яратди, жумладан, уларнинг ўнтаси ўзбекистонлик экани айниқса қувончлидир.

Енгил вазнли самбочи, тошкентлик динамочи спорт мастери Хушвақт Рўзиқулов 15 секунд давом этган кескин олишувда волгоградлик рақиби Г. Стеганцевни гиламга ағдаради. Волгоградлик спортчи В. Лазарев эса, ярославллик курашчи В. Кононовга ғалабани бой бериб қўйди. Бироқ ярим ўрта вазнли Волгограддан келган ўйинчи тошкентлик А. Филин устидан ғолиб келади. Шунингдек ярим оғир ва оғир вазн тоифасидаги курашчиларнинг олишувлари ҳам мухлисларда зўр қизиқиш уйғотди. Бунда тошкентлик Г. Колетхин ва П. Коровинлар ғолиб бўлишди.

Шундай қилиб Х. Рўзиқулов ғалабаларининг ҳисоби бўйича «Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталари совринини олишга муваффақ бўлди.

Гимнастикачи ютуғи

Донецк спорт саройида мамлакат ёш гимнастикачиларининг «Олимпия умиди» соврини учун ўтказилган мусобақалар бир неча кун давом этди. Бу мусобақаларда тошкентлик ҳамшаҳримиз Элмира Саади яхши натижаларни қўлга киритди. У эркин машқларни бажариб, юқори баҳо — 9,6 баллга эга бўлди. Барча очколари суммаси 37,25 баллни ташкил этиб, учинчи совриндор бўлиб қолди ва СССР терма командаси составига киритилди.

Л. ПЬЯНЦЕВ.

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

СОЦИАЛИЗМ ОДИМИ

● ЮБИЛЕЙГА ТАЙЁРГАРЛИК

БУДАПЕШТ. Венгрия территориясини Совет Армияси озод қила бошлаган куннинг 25 йиллигини мамлакатнинг ғарби-жанубида жойлашган Баттоня қишлоғининг аҳолиси биринчи бўлиб байрам қилади. Ана шу шонли воқеа муносабати билан бу ерда 1969 йил юбилей йили деб эълон қилинди.

Қишлоқ ўзининг озодлик кунини 23 сентябрда нишонлайди. Қишлоқнинг чорак асрлик ривожи тўғрисида китоб нашр қилинади. Маданият уйи бадиий хаваскорликнинг байрам программасини тайёрламоқда. Қишлоқ комсомоллари тинчлик юриши ўтказмоқни бўлиб турибдилар. Улар байрамга таклиф қилинган совет меҳмонлари билан биргаликда 1944 йил Совет Армияси қишлоққа кириб келган йўлдан юриб ўтадилар.

● ШОНЛИ ЙИЛЛАР

УЛАН-БАТОР. Бу ерда Монголия ёзувчилар союзининг 40 йиллигига бағишланган тадбирлар бошланди. Давлат халқ кутубхонасида янги монғол адабиёти ривожининг тарихий йўли деган мавзуда илмий конференция ўтказилди.

Монголия Халқ Республикаси ёзувчилар ташкилотининг юбилейи мамлакатнинг маданий ҳаётида муҳим воқеа қилиб нишонланмоқда. Кейинги йилларда Монғолия бадиий сўз усталари ўз маҳоратларини оширишда катта қадам қўйдилар. Уларнинг асарлари Совет Иттифоқида, Венгрияда, Чехословакияда, Германия Демократик Республикасида, Японияда, Австралияда ва бошқа бир қанча мамлакатларда нашр қилинган.

Тантана кунлари бу ерда янги монгол адабиётининг асосчиларидан бири, таниқли шоир ва жамоат арбоби Д. Нацагдоржнинг музейи очилади. Пойтахтнинг марказий виставка павильонида «МХР ёзувчилар союзининг 40 йиллиги» деган катта виставка ташкил этилади.

● ТИНЧЛИК ПЛАНЛАРИ

ХАНОЙ. Ханой шаҳар халқ кенгашининг бу ерда бўлган мажлисида ўтган хўжалик йилининг якунлари муҳокама қилинди ва Вьетнам Демократик Республикаси пойтахтини ривожлантиришнинг 1969 йилги плани тасдиқланди.

Кенгаш қабул қилган қарорда бу йил саноат ишлаб чиқариши ҳажмини бултургига нисбатан 16,4 процент кўпайтириш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши ҳажмини 8 процент, озиқ-овқат саноати маҳсулотлари ишлаб чиқаришни 28.6 процент ва кенг истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришни 14.7 процент кўпайтириш кўзда тутилади.

Шаҳар халқ кенгашининг депутатлари маориф, соғлиқни сақлаш системасини ва коммунал хўжаликни яхшилашга қаратилган бир қанча конкрет қарорларни қабул қилдилар.

● НИШАДА КОБАЛЬТ ТЎПИ

БЕЛГРАД. Ниша шаҳрининг клиника касалхонасида кобальт тўпи — «Кобальтотрон» ишга туширилди. Бу ускуна радий актив нурлар ёрдамида турли касалликларни даволаш имконини беради. «Ковальтотрон»ни «Ниша электрон индустрияси» саноат бирлашмаси тайёрлаган.

Ниша клиника касалхонаси Югославиядаги радиология терапиясининг тўққизинчи маркази бўлиб қолди.

● БИРИНЧИ ҲОСИЛ

БУХАРЕСТ. Бухарест яқинидаги кооперативлараро теплицада биринчи помидор ҳосили йиғиштириб олинди. Ильфов уъездидаги 34 та қишлоқ хўжалик кооперативи ўтган йил апрель ойида ўз кучлари ва маблағларини бирлаштириб, давлатдан қарз олиб, 46 гектар майдонда теплица қура бошлаган эдилар. Кооперативлар биргалашиб қилган меҳнатнинг биринчи натижаси кутилганидан ҳам аъло бўлиб чиқди.

Янги йил бошлангунга қадар теплица майдонининг фақат бир қисмидан 1100 тоннадан ортиқ помидор узиб олинди. Бу йил ана шу «Витамин фабрикаси» анча кенгайтирилади. Яна 20 та хўжалик биргалашиб теплица қуриш ва уларда сабзавот етиштириш учун кооперативлараро бирлашмага кириш истагини билдирди. (ТАСС).

УЛАН-БАТОР. Мўғулистон Халқ Республикасида янги телевизион марказининг ишга туширилганига қарийб бир йил бўлди. Телемарказ совет мутахассислари ёрдамида қурилди. Суратда: телевизион минора янги кўринишини.

В. Мастюков фотоси. (ТАСС).

БОЛГАРИЯ. Совет Иттифоқи ёрдамида тикланган Кремиков металлургия гиганти кенгайтирилмоқда. Бу ерда яқинда яна бир прокат стани ишга туширилди. Уни монтаж қилишда совет инженерлари ва техниклари иштирок этдилар. Суратда: совет мутахассисларидан (чапдан) П. Н. Павлов, В. И. Пасмуров, Н. К. Баглай, Г. М. Кумченко ва Н. М. Ведякин шу станнинг бир участкасида.

В. Янков фотоси. (ТАСС).

МЕҲНАТ ВА КАПИТАЛ

● АҚШ

НЬЮ-ЙОРК. Чикаго ўқитувчилар касаба союзи ўзининг 22 минг аъзоси номидан ўқитувчиларнинг иш ҳақини оширишни ва меҳнат шароитини тубдан яхшилашни талаб қилди. Ўқитувчилар санитариянинг энг оддий талабларига жавоб бермайдиган биноларда, ўқувчилар билан лиқ тўла синфларда дарс беришга мажбур бўлмоқдалар.

Касаба союз раҳбарлари башарти шаҳар маъмурлари ана шу ҳаққоний талабларни қондиришдан бош тортган тақдирда, Чикаго ўқитувчилари умумий забастовка эълон қилардилар, дейишди.

● АНГЛИЯ

ЛОНДОН. «Ренольд лимитед» компаниясининг Манчестер ва Ковентридаги машинасозлик корхоналарида ишлаётган тўққиз юздан ортиқ хотин-қиз забастовка эълон қилди. Улар иш ҳақининг оширилишини ва ўз меҳнатларига эркаклар билан тенг ҳақ тўланишини талаб қилмоқдалар. Ҳозирги вақтда Англия корхоналарининг кўпчилигида бўлгани каби, бу корхоналарда ҳам хотин-қизлар меҳнатига эркаклар меҳнатига қараганда анча кам ҳақ тўланмоқда.

● ПОРТУГАЛИЯ

НЬЮ-ЙОРК. Лиссабон почта ходимларидан 300 дан ортиқ киши Алоқа министрлиги биноси олдида намойиш ўтказиб, иш ҳақининг оширилишини талаб қилди, деб хабар беради ЮПИ агентлигининг мухбири Португалиядан. Уларнинг иш ҳақи ўн йилдан буён сира ҳам ўзгартирилгани йўқ.

Португалияда забастовкалар тақиқланганлиги сабабли почта ходимлари алоқа министри билан учрашганларидан кейин, иш бошлашга мажбур бўлдилар. Улар ўз талабларини алоқа министрига айтиб бердилар.

● АДАН

АДАН. Чет эл капитали билан ишлайдиган «Антуан бесс» компаниясининг маъмурияти ишчиларнинг иш ҳақини 25 процент камайтириш тўғрисида қарор чиқарган эди. Бу компаниянинг ишчи ва хизматчиларидан 140 киши ана шу қарорга қарши норозилик билдириб, иш ташлади. Порт ва транспорт ишчилари касаба союзи забастовка ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилди ва уни Жанубий Яман Халқ Республикаси касаба союзлари умумий федерацияси бу қарорни маъқуллади.

Касаба союзлари умумий федерациясининг секретари Муҳаммад Али Имайя бундай деди: «Бизнинг ёш республикамиз ҳозирги вақтда молиявий ва иқтисодий жиҳатдан кескин танглиқни бошидан кечирмоқда. Федерацияда аъзо бўлган 60 минг ишчининг ярми ишсиздир, меҳнат қилиш имкониятига эга бўлган кишилар эса жуда кам иш ҳақи олмоқдалар». (ТАСС).

ХАЛҚАРО ТЕМАДА

ДЕНГИЗ ЖАНДАРМЕРИЯСИ

Шимолий Атлантика агрессив ҳарбий иттифоқи ҳукмдорлари Ўрта денгизда НАТОнинг бирлашган ҳарбий-денгиз кучларини ташкил этиш ва уни кучайтириш учун зўр бериб уринмоқдалар. Чет эл телеграф агентликларининг хабарларига қараганда, ер шарининг бу районидаги доимий бирлашган ҳарбий-денгиз кучларини дастлаб элликдан ортиқ ҳарбий кемалардан иборат қилишга уринилмоқда.

Маълумки, Ўрта денгизда Америка Қўшма Штатларининг 30 минг кишидан кўпроқ денгизчидан иборат ҳарбий-денгиз кучлари ҳозиргача бу районда тинчлик ва хавфсизликка таҳдид солиб турибди. Америка империалистлари Неаполь шаҳрида махсус ҳарбий-денгиз разведкаси ташкил этиш ва унинг фаолиятини кучайтириш, ҳатто Туркияга ҳам чет эл қўшинларини тушириб Туркия қўшинларининг «қудратига қудрат қўшиш» масалаларини ҳал этишга тайёргарлик кўрмоқдалар.

Америка ҳарбийларининг зўр бериб уринишлари натижасида АҚШнинг бу райондаги ҳарбий базалари тобора кучайтирилмоқда. Айниқса, Удин, Фоджа, Пиза аэродромлари, 6-флотнинг базалари бўлган Ливорно, Аугуста, Неаполь шаҳарларига катта эътибор берилмоқда.

Эндиликда эса НАТОнинг асосий ҳукмдорларидан бири бўлган Америка Қўшма Штатлари ана шу ҳарбий базаларда ядро қуроли билан қуролланган сув ости ва сув усти кемаларининг сонини янада кўпайтирмоқчи. Ҳатто Сардиния ороли ҳам НАТО полигонига айлантирилган. Бу ерда Ғарбий Германия бундесверининг ракета қуроллари жойлаштирилмоқда.

Америка империалистлари Ўрта денгизда гўё совет кемалари халқлар хавфсизлигига таҳдид соляпти, деган игвогарлик ниятидаги васвасаларни ишга солиб, бу районда кўпроқ ҳарбий қурол-яроғ, солдат ва офицерларни тўплаш пайидан бўлишмоқда. Испаниянинг Мадрид шаҳри яқинидаги, Сарагосса, Севилья районларидаги Америка базалари янги-янги кирувчи ва бомбардимончи самолётлар билан бойитилаётир.

Ўрта денгизда халқлар хавфсизлигига қайси бир давлат таҳдид солаётганлигини эндиликда одамлар жуда ҳам яхши тушуниб олмоқдалар. Кейинги вақтларда Америка Қўшма Штатлари бу районда ҳатто космосдан ҳам жосуслик мақсадларида фойдаланяпти. Америка матбуотининг хабарларига қараганда, АҚШ ҳарбийлари шу кунга қадар бу районда 200 дан ортиқ жосус йўлдош учирганлар, шу кунларда эса «мол» деб номланган космик система тайёрланмоқда. Шакли бутилкага ўхшаган бу системада 2 та жосус космонавт учирилмоқчи эмиш.

Ўрта денгизнинг ҳарбий агрессив игвогарликлар майдонига айланиб қолаётганини ҳатто империалистларнинг ўзлари ҳам яшира олмаяптилар. Яқинда Англияда чиқадиган «Дейли экспресс» газетасининг шарҳловчиси Чемпан Пинчернинг хабар беришига кўра, АҚШ президентининг ёнида ишончли бир одам доимо кутича кўтариб юрар эмиш. Бу кутичага электрон асбоб жойлаштирилган бўлиб, шу асбоблардаги кнопкаларни босиб юбориш натижасида ядро уруши бошланиб кетиши ҳам мумкин экан. Империалистларнинг бу даражада ҳовлиқишларининг сабаби нимада?

1967 йилнинг май ойида Ўрта денгизга совет ҳарбий кемалари киритилган эди. Бу ҳарбий чегараларимизнинг янада мустаҳкамланиши заруратидан келиб чиққан тадбир бўлиб, ҳеч қандай давлатнинг мудофаасини ёриб ўтишни кўзламайди. Лекин Америка империалистлари гўё совет кемалари уларнинг хавфсизлигига таҳдид солаётгандай ана шундай шошилинч чора кўришга отландилар — Ўрта денгизга ядро қуроли билан қуролланган кўплаб ҳарбий кемаларни жўнатдилар.

Жаҳон прогрессив жамоатчилиги Ўрта денгиз районида яшовчи халқларнинг хавфсизлигини «таъминлаш ниятида» бу районга келган америкалик ҳарбийларнинг тезроқ чиқиб кетишини талаб қиляптилар. Ўз навбатида Совет Иттифоқи ҳукумати ленинча ташқи сиёсат принципларига амал қилган ҳолда америкалик ҳарбийларнинг Ўрта денгиз районидаги агрессив ниятларини кескин қоралаб чиқмоқда. Яқин Шарқда ҳарбий можаронинг келиб чиқишига бош бўлган ва эндиликда Ўрта денгизда тинчлик ва хавфсизликка таҳдид солаётган НАТО ҳукмдорларининг агрессив ниятлари сира ҳам амалга ошмайжак.

А. ОМИЛОВ,
Тошкент Давлат педагогика институтининг катта ўқитувчиси.

ОСИЁ ВА АФРИКА МАМЛАКАТЛАРИДА

● БОСҚИНЧИЛАРНИНГ ТАЛАФОТИ

ДАМАШҚ. Фаластин «Миллий озодлик» ташкилоти қўмондонлиги вакилининг бу ерда эълон қилган маълумотларига кўра, оккупация қилинган Араб территориясида шу ташкилотнинг партизан отрядлари ўтказган 35 жанговар операциялар давомида декабрь ойи ичида Исроил солдат ва офицерларидан 230 дан ортиқ киши ўлдирилгач ва ярадор қилинган. Партизанлар 37 та ҳар хил ҳарбий автомашиналарни, 23 пулемёт ўчоғини, бир қанча артиллерия тўпларини шунингдек Исроил агрессорларининг бошқа ҳарбий техника ва қурол-аслаҳаларини йўқ қилдилар.

● МУЗОКАРАЛАР ОЛДИДАН

РАВАЛПИНДЕ. АПП агентлиги хабар беради. Покистон саноат ва табиий ресурслар министри Чоудхўри Исломободда сўзлаган нутқида келгуси йил март ойида Покистон Ганг дарёси сувини тақсимлаш тўғрисида Ҳиндистон билан яна музокаралар олиб боради, деди. Министр бу музокаралар мазкур проблеманинг одилона ҳал этилишига ёрдам беради, деб ишонч билдирди.

● АММОН АҲОЛИСИ

ЛОНДОН. Иордания пойтахти Амманнинг аҳолиси ҳозирги вақтда 450 минг кишидан иборат деб хабар беради Рейтер агентлиги. Шаҳар губернатори Аҳмад Фавзийнинг айтишича, Аммон аҳолиси 1967 йил июнь ойида Исроил агрессиясидан кейин асосан Исроил агрессорлари ўзлари босиб олган Араб территориясидан ҳайдаб юборган қочоқлар ҳисобига юз минг кишига кўпайди, деди.

● ЭЛЧИХОНА ЁПИЛДИ

ПАРИЖ. Экваториал Гвинея ҳукумати Санта-Исабелдаги Португалия элчихонасини ёпиш тўғрисида буйруқ берди.

Бу тадбир мустамлакачи Португалияга бойкот эълон қилган Африка мамлакатларининг қарорига мувофиқ амалга оширилди.

● ҚАТЪИЙ ҚАРОР

ТОКИО. Окинавадаги Нахи портининг аҳолиси Америка ҳарбий атом кемаларининг Окинава сувларига киришини ман этишга ва Американинг «В-52» стратегик бомбардимончи самолётларининг шу оролдан чиқариб юборилишига эришишга қатъий қарор берганлигини билдирди. Нахи шаҳрининг бошлиғи Риосио Тайра Токиога келиши билан матбуот конференциясида сўзга чиқиб, шуни маълум қилди. У Нахи шаҳар маъмурлари олдида турган бир қанча сиёсий ва иқтисодий проблемаларни ҳал этиш масалалари юзасидан Япония ҳукумати билан музокаралар олиб бориш учун Япония пойтахтига келди. Тайра, шунингдек Токио губернатори Меноббэ ва Сасэбо ҳамда Иокосуки шаҳарларининг бошлиқлари билан учрашмоқчи ва Пентагоннинг Япония портларидан атом ҳарбий кемаларини жойлаштириш учун фойдаланишига қарши курашда ягона фронт вужудга келтириш масалаларини муҳокама қилмоқчи. (ТАСС).

ОБ-ҲАВО

Бугун кундузи Ўзбекистонда ҳавонинг бир оз булутли бўлиши, ёғингарчилик бўлмаслиги кутилади. Шарқ томондан секундига 3-7, айлов жойларда 15 метргача шамол эсади. 2-7 даража совуқ бўлади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди, кечаси туман тушади. Тунда 13-15, кундузи 2-4 даража совуқ бўлади.

ЧССР Миллий фронти Марказий Комитети Президиумида

ПРАГА, 9 январь. (ТАСС). ЧТК агентлиги хабар беради: Чехословакия Социалистик Республикаси Миллий фронти Марказий Комитетининг Президиуми ўзининг кеча бўлиб ўтган мажлисида Чехословакия Компартияси Марказий Комитети Президиумининг федерация мажлисидаги раҳбарлик лавозимларига тайинлаш тўғрисидаги таклифини маълумотга олди.

Миллий Фронт Марказий Комитетининг Президиуми Чехословакия Компартияси Марказий Комитети ноябрь ва декабрь пленумларининг хулосаларини қувватлади ва миллий фронтга бирлашган ташкилотларнинг ҳаммаси муштарак проблемаларни ҳал этишга ташаббускорлик билан кўмаклашишлари лозим, деб таъкидлади.

ТАСС ТЕЛЕТАЙП ХАБАРЛАРИДАН

ОППОЗИЦИЯЧИ ПАРТИЯЛАР КОМИТЕТИ

● КАРОЧИ. Покистонда демократик ҳаракат комитети тузилди. Унга 8 оппозициячи партия киради. Ҳукумат федерал парламент системаси ва фавқулодда қонунларни бекор қилиш учун кураш комитет программасига киритилган.

ЁНҒИН ҚУРБОНЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК. 9 январда Таиланд пойтахтининг Орт районида 8 январдан 9 январга ўтар кечаси чиққан ёнғин натижасида 3 минг киши бошпанасиз қолган. ЮПИ агентлиги шу ҳақда хабар берди.

ҲИСОБ ОШМОҚДА

● ХАНОЙ. Лаос Озодлик халқ армиясининг қисмлари Америка авиациясининг Нео Лао Хак Сат қуролли ватанпарвар кучлари назорат қилиб турган районларга қилаётган ҳужумларини муваффақият билан қайтариб турибдилар.

Вьетнам информация агентлигининг Каосан Патетлао агентлигига асосланиб хабар беришича, ватанпарвар кучларнинг жангчилари 29 декабрда Американинг 3 самолётини уриб туширганлар.

ҲАР ТЎҒРИДА

ЭНГ ҚАДИМИЙ ШАҲАР

Археолог олимларимизга маълум бўлган дунёдаги энг қадимий шаҳарлардан бири Иорданиядаги Исрихон шаҳридир. Радиоактив углерод ёрдамида шаҳарнинг ёши аниқланди. Бу шаҳар бизнинг эрамиздан 7 минг йил аввал пайдо бўлган экан. Исрихон шаҳри ўша вақтдаёқ девор билан ўраб олинган ва 3 мингга яқин аҳолиси бўлган.

ЭНГ ҚОТГАН НОН

Швециянинг Орлюнд шаҳрига яқин жойда археологлар ер қазиш ишлари вақтида 1400 йил бурунги бир бурда нон бўлагини топдилар.

У уқаланиб кетган суяк билан биргаликда лойдан ишланган туванда сақланган. Археологларнинг фикрига кўра, бу шу вақтга қадар топилган нонларнинг энг қадимийсидир.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Қўшиқлар. 9.30 — Чолғу куйлари. 10.30 — «Унутилмаган қўшиқлар». 11.15 — «Гулшан» (радиожурнал) 12.15 — Концерт (талабларга мувофиқ). 13.30 — Лирик куй ва қўшиқлар (русча). 15.10 — «Правда» газетасининг обзори. 15.20 — «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» (радиожурнал). 16.10 — Эстрада концерти (русча). 17.20 — Уйғур куйлари. 18.00 — Қўшиқлардан—куйларга. 18.40 — Спорт. 19.20 — Енгил куйлар. 20.00 — «Лениннома» программаси. 21.00 — «Социалистик мамлакатларда». 21.10 — Концерт. 22.20 — Мақом кечаси. 23.10 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

9.55 — Кўрсатишлар программаси.

Ўзбек тилида: 10.00 — Шанба, нонуштадан сўнг. 10.40 — Соғлом танда — соғ ақл («Ёшлик» студияси). 11.10 — Ақл, эрк, меҳнат ва Лаутер (телефильм).

12.00 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

16.55 — Кўрсатишлар программаси. 17.00 — Теленгиликлар (рус тилида).

Ўзбек тилида: 17.10 — Қувноқ минутлар (болалар учун). 17.45 — Бу ерда ҳеч қандай дори-дармонлар ёрдам бермайди (болалар учун кинофильм). 18.00 — Интернационал дўстлик клуби («Ёшлик» студияси). 19.00 — Теленгиликлар. 19.15 — Ер, севги, орзу (кинофильм). 19.40 — Халқ талантлари. 20.25 — Кўрсатишлар программаси.

20.30 дан — Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

15.00 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.30 — Шанба, нонуштадан сўнг (эрталабки программа такрорланади). 21.10 — Концерт. 21.45 — Яшил арава (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.30 дан — Душанба телестудиясининг кўрсатишлари.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 11/I да Жизель (кундуз), Травиата (кечқурун). 12/I да Корсар (кундуз), Дилором (кечқурун).

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 11/I да Бой ила хизматчи. 12/I да Парвона.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 11/I да Махтумқули, 12/I да Ўғил уйлантириш.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Москва цирки артистларининг гастроллари. Томошалар кундуз соат 12, 3 ва кеч 8 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

КИНО

Матч-реванш (эрталаб соат 11 ва кундуз 1 да). Жонсиз фасл (кундуз ва кечқурун) — САНЪАТ САРОЙИ.

Канадалик киши — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Улар ёнма-ён яшайдилар (эрталаб соат 11-45 минут ва кеч 10 да), Трембита (кундуз ва кечқурун) — «ЧАЙКА».

Тонгги қўнғироқлар (эрталаб соат 11-40 кундуз 2-20 ва кеч 6-40 минутда). Жаннатдан қувилган (кундуз 1 ярим, 5 ва кеч 8-20 минутда) — НАВОИЙ номли.

Портфелли шайтон — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Портдаги воқеа — «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Ўрта Осиё шаҳарларида ишлаш учун «СПЕЦЭЛЕВАТОРМЕЛЬСТРОЙ» ТРЕСТИНИНГ ТОШКЕНТ МОНТАЖ-СОЗЛАШ БОШҚАРМАСИГА

йиғма темир-бетон, технология, кучли электр ускуналари монтажи бўйича малакали, дипломга эга бўлган инженер ва техниклар (катта прораб, прораб уста вазифасига); 3—6 разрядли монтажчи-слесарлар ва электрмонтажчилар, катта инженерлар, инженерлар, технологик аспирацион пневматик транспорт, элеватор, тегирмон, аралаш озуқа цехлари ускуналарини созлаш бўйича созловчи техниклар

КЕРАК

Асосий иш ҳақига монтаж ва минтақа коэффициенти қўшиб тўланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, 48, 2-Сельмаш проезди, 27-уй.

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги Ўзбекистон ССР театр жамияти ва Композиторлар союзи Ўзбекистон ССР халқ артисти И. Икромовга рафиқаси

Зулфия ИКРОМОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан таъзия билдирадилар.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37284. Партия турмуши — В33469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — В31216. Халқаро ҳаёт — В37604. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалиги — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036, В37221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553. Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В36142. Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—65, Бухоро 31—41, Қарши 22—82, Нукус 42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 34—55.

№ В. — 9. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 01029.